

(Pevné desky)

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

DIPLOMOVÁ práce

Brno 2010

Bc. Josefa Jelínková

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

Sociálně právní aspekty domácího násilí z hlediska práce policisty

Policie České republiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracovala:
Bc. Josefa Jelínková

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury. Elektronická a tištěná verze jsou totožné.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Univerzitě Tomáše Baťi v Brně v knihovně a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Praze dne 25.3.2010

Josefa Jelínková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní PhDr. Aleně Plškové, za velmi užitečnou metodickou pomoc, cenné rady a za odborné vedení mé diplomové práce.

Josefa Jelínková

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“

Schneider, H. J.
(německý kriminolog)

Obsah

Úvod	2
1. Charakteristika domácího násilí	4
1.1 Základní teoretická východiska a terminologie	4
1.2 Druhy a fáze domácího násilí	6
1.3 Psychologické aspekty domácího násilí.....	8
2. Příčiny a následky domácího násilí	14
2.1 Domácí násilí a jeho vliv na děti	16
2.2 Osobnost násilníka.....	17
2.3 Osobnost oběti	19
3. Trestně právní aspekty domácího násilí.....	22
3.1.Právní normy ve vztahu k domácímu násilí.....	22
3.2 Výklad pojmů dle ust. § 199 trestního zákoníku	25
4. Úloha a možnosti Policie ČR v případech domácího násilí.....	27
4.1 Současné postupy Policie ČR v případech domácího násilí	27
4.2 Nezletilý agresor - kazuistika	37
5. Intervenční centrum a neziskové organizace	39
5.1 Intervenční centrum	39
5.2 Neziskové organizace	41
5.3 Spolupráce neziskových organizací, intervenčních center a Policie ČR	46
6. Empirická část.....	48
6.1 Stanovený cíl průzkumu	48
6.2 Výběr a klasifikace průzkumného souboru.....	48
6.3 Průzkumná metoda – rozhovor orientovaný na problém.....	49
6.4 Kazuistiky	50
6.5 Rozbor kazuistik a rozhovorů	57
6.6 Shrnutí a interpretace získaných dat	62
6.7 Závěr průzkumu	63
Závěr	66
Resumé	69
Anotace.....	70
Klíčová slova.....	71
Použitá literatura a prameny	72

Úvod

V každé společnosti existují předsudky, které se týkají problematiky domácího násilí. Právě tyto jsou problémem k akceptování a hlavně pochopení tohoto patologického jevu jako celospolečenské záležitosti. Myslím tím především zažitou představu, že násilí, ke kterému dochází v rodině, tedy za zavřenými dveřmi, je pouze věc soukromá, že za násilí si může sama oběť svým chováním, protože si ho zaslouhuje a někdy dokonce “že má násilí ráda”. Bohužel není výjimkou ani tvrzení: “škoda rány, která padne vedle”, a dále, že násilí jako takové k domácímu soužití vlastně patří. Z tohoto důvodu bylo nutné, aby se nejdříve zvýšila vnímavost veřejnosti vůči tomuto jevu a tudíž se mohla rozšířit iniciativa v boji proti tomuto druhu násilí.

Veřejné postoje a názory společnosti, k problematice domácího násilí, se utvářely dlouhým a ne zrovna jednoduchým procesem. Domácí násilí je celospolečenským problémem, který má různé znaky a projevy a to nejen ze strany agresora, ale i oběti. Z tohoto důvodu nelze jednoznačně vytvořit jednu neměnnou šablonu, co to domácí násilí je, jaké má projevy a znaky a hlavně návod, jak ho řešit či mu předcházet. Lidská společnost tuto agresi původně vnímala jako soukromou věc, v níž se okolí, pozorující zvenčí, jen stěží orientovalo.

V České republice bylo do roku 2004 domácí násilí přehlíženým problémem, na který se poněkud zapomínalo. Po dlouhý čas nebyla k dispozici tolik potřebná právní legislativa, která by řešila tuto problematiku cíleně a konkrétně, ani žádná policejní metodologie, jak v daných případech postupovat. Oběti, které byly vystaveny atakům domácího násilí, vyhledávaly pomoc na policii, kde se v poměrně mnoha případech setkávaly jen s malým pochopením, kdy v důsledku tohoto trendu důvěra v pomoc ze strany policie klesala. Domácí násilí bylo stále více skrytým a dlouhodobým problémem, okolí o něm sice vědělo, ale ten koho se týkalo, raději mlčel. Díky neziskovým organizacím, jako je například Bílý kruh bezpečí nebo občanské sdružení ROSA, se počal přístup k této problematice krystalizovat směrem k lepšímu. Problém domácího násilí začal být přednášen a prezentován postupně ve všech médiích, byly vydávány informační letáky, odborné publikace a organizovány cílené kampaně proti domácímu násilí. Tyto kroky pomohly ke změně postoje společnosti k domácímu násilí, nad starými zkrystalizovanými názory začíná

vyhrávat nový pohled na věc. Díky tomuto tlaku byla problematika domácího násilí přesunuta až do parlamentu, kde naši zákonodárci začali postupně vydávat příslušné právní normy. S nástupem k domácímu násilí vztahujících se zákonných právních norem, byl nezbytný převrat v přístupu policistů k domácímu násilí. Policisté byli posíleni novými pravomocemi, byl vytvořen metodologický postup, jak jednotlivých případech domácího násilí postupovat, dále byla rovněž organizována speciální školení, jejichž cílem bylo maximální získání informací tak, aby byly minimalizovány možné chyby a nedostatky.

Diplomovou práci jsem vypracovala na základě mé profesní a pracovní zkušenosti, dále za pomoci odborné literatury, analýzy dostupných materiálů, internetových portálů, rozhovorů s pracovníky organizací, které pomáhají obětem domácího násilí, ale i rozhovorů s oběti tohoto násilí. Pracuji jako komisař – zástupce vedoucího pro trestní řízení na Místním oddělení Police České republiky v Praze, kde se mimo jiné i zaměřuji na kriminalitu páchanou na dětech a dětmi, dále v současné době aktuálními problémy jako je zanedbání povinné výživy, ohrožení výchovy mládeže a týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě.

Diplomová práce je řazena do dvou částí. První část je teoretická a je orientována na domácího násilí, vysvětlení pojmu domácí násilí, jeho druhy, fáze vývoje, charakteristika účastníků domácího násilí - oběti a násilníka, příčinami a následky. Zde se také věnuji institucím, které poskytují pomoc obětem domácího násilí. Druhá empirická část je věnována průzkumu.

1. Charakteristika domácího násilí

1.1 Základní teoretická východiska a terminologie

První kapitola je věnována výkladu pojmu domácí násilí, poukážu zde na pohledy odborníků z různých oborů na definici domácího násilí, dále charakterizují jednotlivé druhy domácího násilí a jeho účastníky – oběti a agresory. V závěru této části uvádím základní právní aspekty domácího násilí.

Pod pojmem „**násilí**“, lze v odborné publikaci, nalézt definici „*zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím, nebo jednání, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.*“¹ Dle profFemu jde tedy o každý čin, kdy oběť dělá něco, co dělat nechce, a nebo který jí brání dělat něco, co dělat chce, nebo v ní vyvolává strach. Prostřednictvím moci, kterou tento strach poskytuje, určuje násilník chování oběti.²

Pojem „**domácí násilí**“ vznikl jako překlad anglického termínu „*domestic violence*“.

Kupříkladu občanské sdružení Bílý kruh bezpečí rozumí domácím násilím „*všechny projevy fyzického, sexuálního a psychického násilí (nejčastěji se jedná o hrubé slovní urážky, ponižování, ubližování na zdraví, znásilnění, zneužívání, permanentní kritiku, zesměšňování, výhrůžky a vydírání, včetně ekonomického, nevšímavost či odmítání), ke kterým dochází uvnitř rodinného kruhu.*“³

„*Domácí násilí je považováno za jednu z nejnebezpečnějších forem agrese, která je nejméně viditelná a kontrolovatelná, nejvíce podceňovaná a v důsledku toho velmi špatně postižitelná.*“⁴

¹ Huňková, M., Voňková, J.: Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 1. vydání. Praha: profem, o.p.s., 2004, s. 11

² Zdroj: <http://www.profem.cz/clanky/?x=1924901> (k 20. 3. 2007)

³ Vitoušová, P.: Dynamika násilí na ženách v partnerských vztazích – poznatky z pětileté pomoci obětem trestných činů v ČR. In Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků přednesených na konferenci Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách. 1. vydání, Praha: Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997, s. 21

⁴ Bednářová, Z.: Pomoc obětem domácího násilí a jejich dětem. Sociální politika, 2000, č. 5, s. 10

„Domácí násilí je atypický komplikovaný vztah mezi obětí a pachatelem, které právo označuje jako osoby blízké. Domácí násilí má instrumentální charakter; je nástrojem k prosazení mocenské pozice.“⁵

Jakékoliv jednání, které má za cíl uplatnění moci nebo kontroly nad osobou, ve vztahu k níž pachatel může nebo někdy v minulosti mohl být považován za osobu blízkou. Zahrnuje různorodé projevy hrubého chování agresorů či agresora k oběti. Jen někdy bývá ojedinělé, spíše jde o opakované násilí, které se postupně stává běžnou součástí vztahu mezi násilnickou osobou a její obětí.

Dle Čírtková lze domácí násilí charakterizovat následujícím způsobem „Násilí mezi partnery, kteří jsou nebo byli spojeni společným soukromím. Obvykle sdílí řadu společných položek (bydliště, finance, děti, okruh známých atd.).“⁶

Rada Evropy v roce 1985 definuje domácí násilí jako: „*Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj osobnosti*“.⁷

---

⁵ Novotný, O., Zapletal, J. a kol.:Kriminologie, Praha: Eurolex Bohemia, 2001, s.419

⁶ Čírtková, L.: Domácí násilí ve faktech a teoriích. Gender On-Line, 2002, č. 1

⁷ Doporučení Rady Evropy R (85)4 o násilí v rodině ze dne 26.3.1985

1.2 Druhy a fáze domácího násilí

Veškeré násilí vyrůstá z nerovnosti moci. Agresor zneužívá svou převahu nad obětí a ponižuje její základní lidská práva. Odborná literatura nejednotně uvádí několik druhů a forem násilného jednání.

„Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, sexuálního a psychického týrání ve všech druzích blízkých vztahů, včetně vážných pohrůzek použití podobného násilí. Partneři nebo osoby blízké mohou žít ve společné domácnosti, mohou být rozvedeni, mohou žít odděleně, anebo spolu dlouho, či dokonce nikdy nežili. Ve většině případů jde o násilí páchané muži vůči ženám (vlastním manželkám, družkám, partnerkám), někdy i vůči dětem a prarodičům.“⁸

V praxi se můžeme setkávat s různými, níže uvedenými, projevy domácího násilí:

Fyzické násilí je nejhorším projevem ataků v soukromí lidí, žijících ve velmi blízkém vztahu. Nejčastějšími projevy je fackování, strkání, bití pěstmi, tahání za vlasy, pálení svíčkou nebo cigaretou, kousání, kopání, snaha o škrcení, bránění ve spánku, odpírání jídla, zanedbávání ve výchově dětí, někdy i útoky směřující proti zdraví. Tyran nemusí oběti ani zjevně ublížit jedná se například o svazování, míření zbraní, přinucení k požití drog.

Dále se také může jednat o **sexuální násilí**, potažmo znásilnění, násilné vymáhání si sexuálních praktik a to proti vůli oběti, nucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí, sledování pornografie a v případě nezletilých dětí i jejich sexuální zneužívání.

Psychický teror je nejčastějším projevem domácího násilí a právě z toho důvodu způsobuje největší škody. Následky těchto ataků, které většinou trvají roky, většinou změni osobnost oběti, která v následném životě nemůže bez opory a pomoci žít plnohodnotným životem. Mezi projevy psychického terorizování patří nadávky, neustálé kritiky, ponižování, urážky, zesměšňování, obviňování, zákazy, příkazy, zastrašování, ovlivňování a využívání dětí, rozkazy, teror, vydírání, zesměšňování oběti na veřejnosti, ničení majetku oběti, důsledná kontrola všeho, co se týká oběti (s kým se stýká, co dělá), zpochybňuje duševní zdraví oběti, citově vydírá, vyhrožuje odebráním dětí, sebevraždou, vyvolává pocity viny.

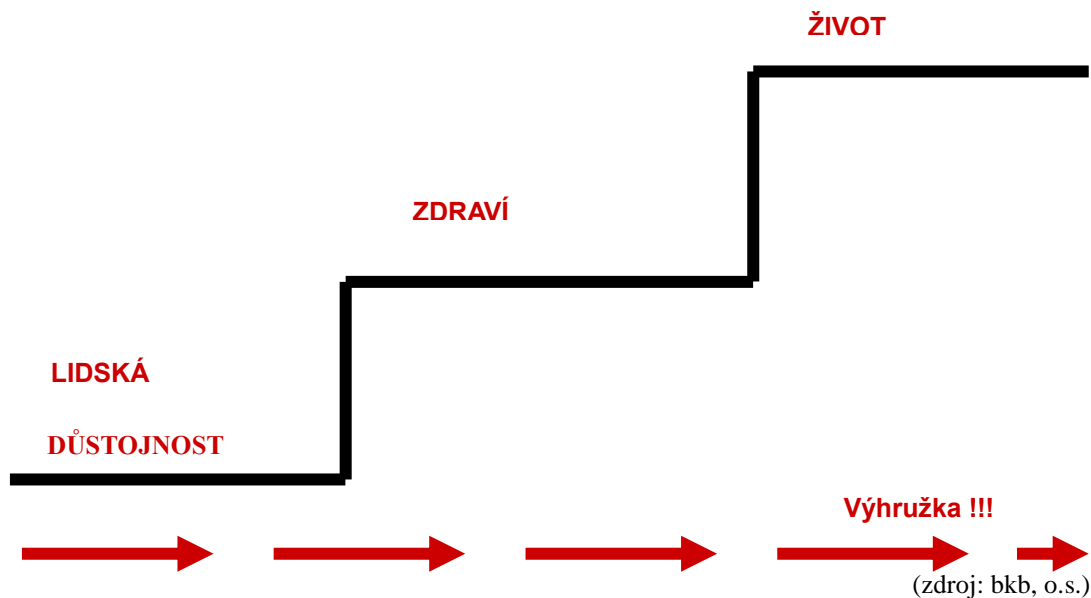
---

⁸ Matoušek, O.: Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2003, s.227

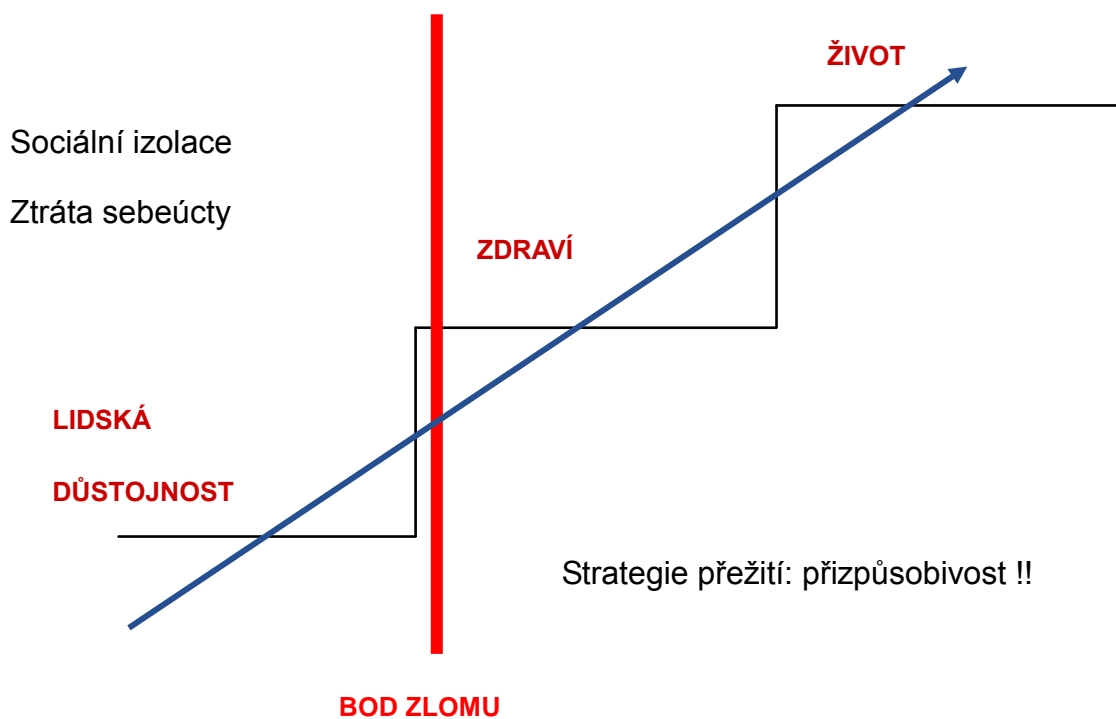
Sociální násilí může představovat například zákazy komunikace a styku s rodinou, známými. Dá se říci, že agresor oběť izoluje, kontroluje její chování a jednání, využívá děti jako nástroj působení na oběť.

Ekonomické násilí se projevuje omezováním přístupu k financím, nedáváním peněz na společnou domácnost a na výdaje spojené s dětmi, kompletní přehled nad všemi příjmy a výdaji oběti, mlčení o financích pachatele. Jestliže je oběť v neustálém tlaku a finanční tísní, je oslabena její sebedůvěra. Tím se dostává do situace, že není schopna bez partnera o čemkoliv rozhodnout. Z důvodu nedostatku finančních prostředků nemůže ani opustit domov a případně vyhledat pomoc. To, že nemá peníze, se projeví i ve společenském životě oběti, oběť nemá prostředky na své zájmy a koníčky, dostává se do sociální izolace a tím pádem do větší závislosti na agresorovi.

FÁZE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

ESKALACE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

1.3 Psychologické aspekty domácího násilí

Psychologické aspekty směřující k domácímu násilí jsou různé, ale i přesto lze identifikovat ty nejčastější. Násilí proti blízké osobě může být projevem a důsledkem jiných psychických vlastností a okolností, jen občas se jedná o vrozené agresivní sklony.

Velmi častým zdrojem domácího násilí je potřeba vlastnit, ovládat, mít absolutní převahu a kontrolu nad druhým, nemožnost vytvořit rovnocenný vztah. Jednou z forem je chorobná žárlivost, z které vyplývá neschopnost pomoci bezmocným. Příčiny i konkrétní projevy se často úzce prolínají, navzájem ovlivňují a kombinují. Ale vezměme si jednotlivé důležité psychologické aspekty popořádku. Příčiny i projevy se často kombinují, ovlivňují a úzce spolu souvisí.

Mezi základní psychologické aspekty patří:

- **Potřeba převahy, vlastnictví, kontroly**

Tato příčina patologických vztahů se nejvíce týká mužů a jejich přístupu k partnerkám. Původem této potřeby je v podvědomí uložená vnitřní úzkost a strach. Nejedná se jen o strach ze ztráty blízké osoby. Většinou se jedná o obavu z toho, že dotyčný si před partnerkou i sám před sebou a dokonce před svým okolím nedokáže udržet pozici silnějšího a úspěšnějšího. Někdy vše vyústí v potřebu dokazovat, že si se svou submisivnější partnerkou dělá, co chce.

„Domáci násilí prochází třemi fázemi. Fáze vytváření napětí bezprostředně předchází období týrání. Agresor bývá rozčilený, žárlivý, podrážděný, zuřivý a explozivní a oběť kritizuje. Oběť se v této fazi snaží být úslužná, uctívá, pečující, obviňuje sama sebe a snaží se tím, že vyhoví násilníkovi, vyhnout konfliktu.“⁹

Svoji úlohu hraje také životní neúspěch a pocit nedocenění a bezmoci vůči okolnímu světu, neschopnost se přizpůsobit okolním podmínkám. Takové pocity mohou vzbudit i pocity ukřivdění a zatrpklosti, které pak mohou vést k zuřivosti a k potřebě si ji na někom vybit.

Jde vlastně o obavu, aby agresor nepřišel o dominantní pozici nad svou partnerkou a tím pádem se mu nevymkla z jeho kontroly. To znamená, že agresivního jedince mohou ohrozit i kamarádky, které mohou mít v jeho očích negativní vliv na jeho partnerku. Agresor se snaží svou partnerku izolovat od všeho, aby se nestala samostatnou. Patří sem i obava z toho, že se partnerka sama uplatní, že by mohla být úspěšná v práci.

Snažila jsem se popsat model muže a jeho partnerky, ale může se odehrát i mezi ženou a jejím partnerem, matkou nebo otcem a dítětem, mezi sourozenci navzájem, kteří jsou na sebe odkázáni.

Je třeba podotknout, že agresori se vyskytují rovněž z řad vysokoškolsky vzdělaných osob, kdy potřeba převahy bývá často zdrojem domácího násilí i v intelektuálně založené rodině, kde by projevy domácího násilí nikdo nečekal. Ztráta převahy je stále pro mnoho mužů elementárním problémem. Někteří to řeší hledáním nové partnerky, která jim tuto

---

⁹ Gardner, R.A. Syndrom zavrženého rodiče. Praha: JAN, 1996, s.104

převahu dopřeje. V jiných případech, kdy se partnerka projevuje samostatně a nezávisle, vzbuzuje to u těchto mužů agresivitu, potřebu ženu, minimálně v domácím prostředí ponižovat, nedoceňovat její úspěchy. V některých případech to tím končí, jindy situace vygraduje i k fyzickému násilí.

- **Žárlivost má k násilí velmi blízko**

Jako další psychologický aspekt domácího násilí je rovněž žárlivost. Základem je potřeba neomezené kontroly a vlastnictví. Vyplývá ze strachu ze ztráty partnera, ale i ze ztráty vlastní důstojnosti. Je důležité zdůraznit, že pokud partner či partnerka bezostyšně koketuje s kýmkoliv nebo je patrné, že lze o věrnosti druhého z partnerů pochybovat, je žárlivost přirozenou reakcí a zcela na místě. Žárlivost je projevem zdravého vztahu, jejím opakem by byla lhostejnost, která je prvním krokem k záhubě vztahu. Pozor na chorobnou žárlivost, která se značí neustálou a neodpodstatněnou kontrolou, výstupy, které ničí harmonické soužití a také jsou blízko k psychickému i fyzickému násilí.

Pro vztah zničující je i to, když se oběť snaží chovat racionálně a upozorňuje na absurditu veškerých obvinění nebo si z nich v dobré víře dělá legraci. Bývá to dalším impulzem k větší agresi.

Paradox je, že muži, ale i ženy, kteří podstoupí psychoterapii, nakonec uznají, že ve skutečnosti nevěře partnera nevěřili, docházelo jim, že jejich obviňování jsou neopodstatněná.

- **Závislost, která ubližuje**

Nejvíce potřebují pomoc a ochranu děti, jsou maximálně zranitelné. U většiny lidí děti vzbuzují potřebu ochraňovat a pečovat o ně. U jedinců, kteří jsou psychicky nevyrovnaní, citově strádající, mohou děti naopak vyvolat vztek, ale i ventil pro nastřádanou agresi. Dá se říci, že u normálního člověka dětský pláč vyvolá potřebu ho ochraňovat a konejšil, ale u labilnějších osob může převládat tendence ho umlčet nebo dokonce i trestat. Svědčí o tom i případy, kdy dítě velmi trpělo jen za to, že plakalo, tedy rušilo. Většinou se jedná o rodiče závislé na drogách nebo alkoholu.

V obdobné situaci jako děti jsou i staří a nemocní lidé, kteří nejsou schopni se o sebe všestranně postarat. Tyran je natolik v zajetí svých nálad, závislostí, ale i pocitů frustrace, že jakákoli povinnost či požadavek ho obtěžuje a mstí se za něj.

- **Potřeba ubližovat**

Psychologové se u tyranů snaží nalézt příčinu v jejich životním osudu, okolnostech a povaze. Mnohdy jako důsledek nebo vrozená vlastnost, je zdrojem tyranského chování potřeba ubližovat, radost z utrpení toho druhého a také z toho, že umí takto ublížit. Jedná se o psychopatické vlastnosti, jistá forma zvrácenosti. Každý člověk je ale za své chování zodpovědný a právně postižitelný. V žádném případě nemá v dané chvíli smysl se snažit o další soužití agresora s obětí či oběťmi násilí, pokud je patrné, že se agresor nezmění. Což je v těchto případech vzácné.

- **Role moci ve vztahu k domácímu násilí**

Týrané ženy se většinou shodují ve skutečnosti, že jejich rozhodovací právo ve vztahu bylo mnohem menší, než partnera. Všechna důležitá rozhodnutí činil partner, který absolutně nerespektoval přání partnerky. Dále o výdajích rodiny rozhodoval partner. Jednalo se většinou o partnery, kteří vyznávali tradiční model dělby práce v rodině a jeho dodržování od své partnerky důsledně vyžadovali. Agresoři se často odvolávají na roli “živitele”.

Žena je na základě výše uvedeného vnímána jako podřízená a závislá. Ženy často tento model přijímají, přestože nekoresponduje s realitou. Oběti většinou setrvávají ve vztahu – společné domácnosti s tyranem z důvodu ekonomické závislosti a to i v případě, že tato závislost je pouze domnělá.

Zlomovým bodem eskalace násilí ve vztahu se pro většinu klientek stalo období mateřské dovolené, tedy období, kdy byly závislé na partnerově příjmu. Oběti pociťovaly svou ekonomickou závislost na partnerovi. O své příjmy se partner podělil jen v případě, že to uznal za vhodné. Není výjimkou, že oběti ze státních příspěvků hradí celý chod domácnosti, nebo dokonce celé porodné použijí na úhradu nájmu. Je patrné, že existuje určitá disproporce mezi pociťovanou ekonomickou závislostí oběti se skutečným podílem partnera na financování domácnosti. Z výše uvedeného vyplývá, že agresor se odvolává ve větší míře na svou obecně stanovenou roli “živitele” a ne na svůj ekonomický přínos pro rodinu.

- **„Úplné maličkosti“ jako důvod k násilí**

Okolnosti, za kterých dochází k napadení, mají většinou podobné rysy, kdy samotné ženy obecně vnímají hádky jako „zbytečné“ nebo kvůli „úplným maličkostem.“ Ve všech případech dlouhodobého násilí se jedná o problémy spojené s rolí ženy v domácnosti. Nejčastějším uváděným důvodem byla špatná nebo pozdě připravená večeře spolu s „pozdními“ příchody. Ženy většinou vnímají důvody, které uváděli jejich partneři, jako zástupné. Násilí sloužilo spíše jako trest za nesprávné plnění „role ženy“ nebo prostředek ke kontrole jejich volného času a toho, s kým se stýkají.

Obecně lze říci, že typickými příčinami agresivního chování tyрана jsou zástupné problémy, které se projevují jako stížnosti ohledně jídla, úklidu a také žárlivé scény. Tyranie nastupuje většinou, když má agresor pocit, že partnerka se nechová v souladu s jeho představami, nebo neděla věci tak, jak on si přeje. Z toho vyplývá, že násilí ve vztahu funguje jako prostředek, kterým se muž domáhá svých domnělých práv a tím si tudíž upevňuje své mocenské postavení uvnitř rodiny. Voňková v této souvislosti konstatuje, že pachatelé domácího násilí jsou často přesvědčení, že „*jsou oni viktimizováni ženami, protože ženy nedělají, co oni chtějí.*“¹⁰

Agrese funguje jako prostředek, jak dosáhnout převahy nad druhým a donutit ho chovat se podle přání a pokynů násilníka. Oběť se snaží všemožně vyhovět přáním a požadavkům partnera a to i přesto, že jí přijdou nesmyslná, například neustálý úklid hraček, každodenní teplá večeře. K násilí dochází i v případech, kdy oběť plní veškeré i nesmyslné požadavky agresora. Podstatou není donutit partnerku, aby vykonávala veškeré požadavky a přání tyрана, ale neustále poukazovat na podřízené postavení a nedokonalost oběti.

Dle podle sociologického slovníku lze agresi definovat následujícím způsobem „*v sociologickém a sociologicky psychologickém smyslu je agrese chování, které vědomě a záměrně poškozujee druhého, ubližuje mu, způsobuje mu utrpení, omezuje ho a násilně mu brání ve výkonu činnosti, které chce vykonávat.*“¹¹ Naopak psychologický slovník agresi

---

¹⁰ Voňková, J., Huňková, M. Domáci násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem., 2004, s. 61

¹¹ Petrušek, M. a kol. Velký sociologický slovník, 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 14

definuje takto: „*nepřátelství, útočnost či výbojnost v jednání vůči určitému objektu, útok na překážku (osoba, předmět) na cestě k uspokojení potřeby.*“¹²

---

¹² Hartl, P. Psychologický slovník, 1. vyd. Praha: Budka, 1994, s. 7

2. Příčiny a následky domácího násilí

Příčiny domácího násilí

Domácí násilí je ovlivněno různými faktory, většinou nelze jednoznačně určit jeho příčinu. Vždy se jedná o soubor více faktorů, které směřovaly až ke vzniku násilí. Příčiny domácího násilí musíme vidět ve společensko kulturním kontextu, kdy je vnímáno jako výsledek patriarchální společnosti.

Příčin je většinou větší množství, které jsou většinou kumulované, vzájemně se prolínají. Jde o **uplatnění moci a kontroly**. Ve vztahu k projevům domácího násilí je společnost stále benevolentní a určitou roli tu vytváří náhled na rodinu, ve které je zastoupen muž jako hlava rodiny, rozhodující o jejím uspořádání a vedení. Velkým problémem je i dlouholetá tabuizace a lhostejnost okolí, protože se ostatních přímo netýká a to v duchu přísloví: „co tě nepálí, nehas!“

Dalším aspektem je **vliv rodinné výchovy** (příčiny, které vyplývají z dění uvnitř rodiny). Odvíjí se hlavně od kvality vztahu mezi dospělými partnery. Nejdůležitějším je to, kdo v rodině uplatňuje a prosazuje svou moc a kontrolu. Jedná se o vzorec jednání, který si již přinášíme do vznikající rodiny (například dominantní násilný otec vyvolává u dívek tendenci se ztotožnit s rolí oběti a naopak u chlapce vyvolává tendenci se ztotožnit s rolí agresora).

Rovněž důležitá je i **osobnostní charakteristika agresora**. Jde hlavně o povahové rysy útočníka, například sklon k agresivnímu chování, chorobná žárlivost, negativní emocionalita, samolibost, závislost na návykových látkách, ale i psychické onemocnění.

Poslední příčinou, kterou dle Huňkové je **sociální situace vyvolávající stres**, kdy nesmíme zapomenout na sociální situace vyvolávající stres, jedná se o tzv. situační faktory, kam spadá konkrétní sociální prostředí a životní situace (např. nezaměstnanost, sociální izolace, finanční problémy a jiné stresující situace).¹³

Stísněný byt, těžká finanční situace, neuznání v práci i v soukromí vyvolává odpor, který může vyústit v agresi, pokud se neobjeví jiné řešení.

---

¹³ Huňková, M., Voňková, J.: Domácí násilí v ČR z pohledu práva. Justiční akademie, 2004, s. 55-56

Rodina by měla být místem, kde dýchá důvěra, pochopení a nehrozí žádné nebezpečí. Musíme si uvědomit, že rodina je také uzavřenou komunitou lidí, kde tyranovi zdánlivě nehrozí ani nejmenší sankce po násilném útoku.

Domácí násilí se může objevit kdekoliv a to bez rozdílu vzdělání, sociální úrovně, rasy či náboženství. Na jedné straně stojí simplexní násilník závislý na alkoholu ze sociálně slabé rodiny, na druhé agresor s vysokoškolským titulem, dobře postavený a materiálně zajištěný, který používá rafinovanější formy týrání a dává si záležet, aby následky násilí nebyly vidět. I u obětí se setkáváme na jedné straně s osobami prakticky bez dokončeného vzdělání, s osobami dlouhodobě pečujícími o rodinu a žijícími tak v určité sociální izolaci (většinou vytvořené v důsledku násilného vztahu), na druhé straně se ženami zastávajícími významné funkce i úspěšnými podnikatelkami. Má různé příčiny. Společné mají to, že bez pomoci zvenčí nemá oběť ani útočník sílu ani schopnost probíhající domácí násilí zastavit a ukončit. Tyranovi chybí zájem cokoliv změnit, oběť nemá sílu k řešení.

Následky domácího násilí

Řada žen, na kterých je páčáno domácí násilí, se pohybuje jakoby v začarovaném kruhu. Hledají únik v požívání alkoholu, výjimkou není ani užívání návykových látek, jako např. drogy nebo sedativa. Jsou i případy, kdy se týraná žena rozhodne ukončit svůj život sebevraždou. Útoky se nejvíce obracejí proti matkám malých dětí a ještě navíc v průběhu mateřské dovolené. Žena akceptuje útočnickovi důvody a věří, že podsouvané důvody jsou reálné. Toto vede k tomu, že žena násilí bere jako oprávněný trest za své „nevhodné“ chování, že útočníka k násilí vyprovokovala, že si vlastně ani nic jiného nezaslouží.

Terorizované ženy mají dvakrát častěji zdravotní problémy – fyzického i duševního charakteru. Není výjimkou, že se jejich stav začne zhoršovat i několik let poté, co je partner napadal. Trpí úzkostmi, závratěmi, bolestmi, apatií a neurózou.

Oběť se v důsledku stávající situace neubrání pocitu, že je v tom sama a nikdo jí pomocnou ruku nepodá. Přestane si věřit a přejímá názory tyrana, že vlastně za vše může ona, a tudíž následky jsou oprávněné.

Týrané ženy si v důsledku dlouhodobého domácího násilí přestávají věřit, pohlcuje je zmatek a strach. Často cítí bezmoc, stud, zhoršuje se jim zdravotní stav, uvažují

nad sebevraždou, jako jediným východiskem z násilí, přestávají mít radost ze života. Nejtěžší pro oběti je to, že domácí násilí přichází v cyklech, nejdříve stupňující se napětí, které doprovází neustálé kritizování, nadávky a vyhrožování, pak přijde samotný akt násilí v podobě fyzického napadnutí, sexuálního zneužití či psychického nátlaku, který má za cíl oběť pokořit či ji donutit se chovat tak, jak si násilník přeje. Po týrání přicházejí omluvy, sliby, dárky na usmířenou či obviňován oběti, že si za napadení může vlastně sama. Toto cyklické střídání, láska k partnerovi, naděje a strach ztěžují ukončení vztahu.

Je patrné, že násilí ve vztahu obětí velice zasáhne. Oběti jsou s tyrany úzce spjaty a jsou na nich závislé a to nejen emocionálně, ale i ekonomicky. Z takového vztahu se velmi těžko odchází. Oběť většinou rezignuje, což je důsledek obranného mechanismu, aby jí bolest tak nezraňovala.

Oběti stále doufají, že se jejich partner změní, proto se nakonec ve vztahu naučí přežívat a dělají vše proto, aby nenastaly konflikty, které by vyprovokovaly jeho agresivitu. Tedy do doby, než výhrůžky zabitím hraničí se skutečností nebo se ataky obrací rovněž i k jejich dětem a právě v tuto chvíli nastává ten zlomový okamžik, kdy žena zmobilizuje veškeré své síly a začíná vyhledávat pomoc.

2.1 Domácí násilí a jeho vliv na děti

Sociálním dopad domácího násilí se projevuje jako nejvíc rizikový především u výchovy dětí v prostředí, ve kterém se vyskytuje násilí, kdy se u takovýchto případech u dětí, které žijí v tomto rodinném prostředí objevuje přejímající vzorec takového násilného chování, které je bráno jako přiměřené a racionální chování a které pak v dalších svých následných vztazích přenášejí na své budoucí partnerské vztahy.

Je zde také zvýšení riziko pokračování v násilném jednání dále ve společnosti jako možný vzor chování, který vede k dosažení svých cílů. „*Jednou z taktik citového vydírání je využívání dětí. Agresor se například snaží zabránit tomu, aby ho oběť opustila, tvrzením, že děti budou hrozně trpět. Nebo tvrdí, že je špatná matka, když rozvrací rodinu. Agresor může rovněž hrozit, že dětem ublíží*“.¹⁴

---

¹⁴ Conwayová, H.: Domácí násilí, přeložila Jana Mandelíková, Praha: Albatros nakladatelství, a.s., 2007, s. 25

Na dětech se násilí v rodině projevuje vždy, děti trpí a to i v případech, kdy nejsou vyloženě samy násilnému jednání vystaveny, nýbrž jsou svědky násilí páchaného na své matce. Je známo, že pokud je v rodině přítomno domácí násilí, stoupá výrazně nebezpečí, že se v průběhu doby ublíží také dítěti, je přímo ohroženo. Dítě ve svém stupni vývoje je pro tuto situaci velmi málo vybaveno, není schopno stávající situaci správně a adekvátně vyhodnotit a tedy se i ubránit. Je zde právě z toho důvodu riziko vzniku syndromu CAN. Syndrom CAN – jde o všechny akty fyzického násilí na dětech, jehož následky jsou zranění různé intenzity. Z psychologického hlediska se považují za rizikové faktory, které se týkají vztahů v rodině (struktury rodiny), rizikových faktorů vztahujících se na rodiče (agresivita, psychické poruchy, zkušenosti rodičů s násilím).¹⁵

Přítomnost násilí tedy vede k destabilizaci celé rodiny. Děti si neumějí vysvětlit a pochopit, že k násilí dochází bez zjevného důvodu. Zaobírají se otázkou, zda třeba napadená maminka si to nějakým způsobem nezavinila sama.

V rodinách, kde se vyskytuje domácí násilí, je dítě ohrožováno buď přímo, to znamená, že k jeho napadení dochází společně s matkou, např. v situaci, kdy se jí snaží chránit či zastat, nebo nepřímo a to v případě, kdy agresor ženu nutí k poslušnosti a oddanosti skrze týrání dítěte.

Za nejvíce důležité jsou v životě považovány jeho první tři roky, tedy období, kdy si osvojuje základní sociální dovednosti a návyky. Ze svého okolí je dítětem přijímáno plno vjemů, které si posléze ukládá do svého podvědomí. Veškeré negativní podněty, které jsou takto uloženy, se později jen velmi obtížně a pozvolna mění. Dítě zažívající domácí násilí jsou podrobeny silnému traumatickému jednání a následně se tyto negativní zážitky odrážejí i v jeho nadcházejícím životě. Děti, které žijí v rodinách, kde se domácí násilí vyskytuje, jsou ohroženy na svém zdravém vývoji a proto je potřeba velmi citlivě zhodnotit, zda styk otce s dítětem (pokud je otec agresorem) je skutečným zájmu dítěte, případně zda za daného stavu není upřednostňován o zájem otce či příslušného sociálního pracovníka.

2.2 Osobnost násilníka

Jednání pachatele při domácím násilí není krátkodobá, silná emoční reakce. Vnější podmínky mají minimální úlohu. Ataky vůči oběti nejsou spjaty s vzniklou okolností

---

¹⁵ Špatenková, N. a kol., Krizová intervence pro praxi, Praha: Grada, 2004

či stresem, které by mohly být spouštěčem pro agresivní chování násilníka. Složitá sociální situace, finanční problémy, požívání alkoholu či drog nejsou hlavními příčinami domácího násilí. Násilí můžeme nalézt v rodinách, mezi partnery, kteří jsou nadstandardně finančně zabezpečeni, zaujímají určité společenské pozice nebo jsou vysokoškolsky vzděláni (ve své praxi jsem jednala např. s agresorem – majitelem inzertních novin, farářem nejmenované církve). Násilník mohl vyrůstat v různě situované rodině, není podstatné jeho náboženství, zda je věřící, dosažené vzdělání ani třeba příslušnost k národnostní menšině.

Pro agresora domácího násilí je specifický dvojitý vzorec chování – na veřejnosti se chová ke své životní partnerce velice ohleduplně a s láskou, v soukromí, bez přítomnosti ostatních, se však projevuje agresivně a nadřazeně.

Násilné chování mezi partnery je většinou přejaté a naučené v dětství jako vzor z primární rodiny, kde se tímto způsobem řešily problémy a konflikty. Agresoři domácího násilí byli většinou v dětství sami vystaveni násilí a agresi. Velké množství chlapců, kteří prošli v dětství týráním, se v dospělosti stali tyrany.

Voňková uvádí další kategorizaci agresorů:

- čistý domácí agresor (onen muž dvojitě tváře);
- generalista (násilník doma i na veřejnosti);
- situační domácí agresor (např. v důsledku nevěry, nezaměstnanosti);
- pachatel domácího násilí závislý na drogách nebo alkoholu;
- výjimkou jsou sadističtí pachatelé¹⁶

Tyran se většinou vyznačuje těmito vlastnostmi: citově plochý, neumí vyjádřit city, udržuje povrchní vztahy, nevěří si, má přesně definované mužské a ženské role, má tendenci neustále usurpovat, vychovávat a kontrolovat svou partnerku. Dle agresora je násilí vhodným prostředkem k řešení partnerských problémů. Své tyranské sklony si

---

¹⁶ Voňková, J., Huňková, M.: Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2004. s. 62

nepřipouští, zlehčuje je, hledá pro něj omluvy a zdůvodnění (např. za vše může alkohol, nepochopení partnerkou, neharmonické dětství, stres, ztráta zaměstnání atd.).

Není pravda, že hlavním spouštěčem je alkohol, nebo tzv. vyzyvavé chování oběti. Při domácím násilí nejde o problém v partnerské komunikaci nebo o dočasnou partnerskou krizi. Návštěva odborníka (manželská poradna) ve většině případů nepřináší očekávané výsledky.

Pachatelem domácího násilí může být jakákoliv osoba, která společně obývá společný byt nebo dům, bez ohledu na roli (postavení) v rodině. U pachatele není důležité jeho náboženské vyznání, úroveň vzdělání ani příslušnost k národnostní menšině. Sklony k domácímu násilí pramení ze zkušeností z dětství, kterou si agresor přináší jako vzorec chování. Typickým pro agresora bývá jeho nízká sebedůvěra, potřeba neustálé kontroly a přehledu o všem, usurpování blízké osoby. Podle pachatele je agrese adekvátním řešením problémů v partnerském životě i rodině. Své tyranské projevy zlehčuje, hledá pro ně omluvy, nepřipouští si je, nebo si je nepodloženě zdůvodňuje.

Agresorem domácího násilí bývá citově závislý na své životní partnerce, není většinou schopný unést její případný odchod ze společné domácnosti. V této etapě slibuje, uplácí dárky, vyhrožuje, ovlivňuje okolí, používá jako prostředek děti.

Stěžejním úkolem policejní intervence směřující k tyranovi je zabránit dalšímu páchání domácího násilí. Pachatel musí přesně vědět, že jeho vzorce chování jsou nežádoucí a nebudou tolerovány. Toto pravidlo vychází z přesvědčení, že za domácí násilí je zodpovědný právě agresor a ne oběť. Agrese vedená vůči osobě blízké je naprosto neomluvitelná a v každém případě nepřijatelná a to za všech okolností. Pachatel si musí být vědom, že jeho chování je nepřijatelné.

2.3 Osobnost oběti

Domácí násilí se nevyhýbá žádné věkové kategorii a to bez rozdílu pohlaví, vzdělání, věku či pracovního uplatnění. Nejvíce obětí je evidováno v manželském vztahu (ženy ve věku 25-40 let), ve vztazích "na hromádce" je méně známých případů.

Chování oběti má jisté společné rysy. Oběť je pod silným psychickým tlakem, „volá o pomoc“, vůbec si nevěří. Tyranie většinou trvá delší dobu tj. 2-10 let, než se poškozená

osoba rozhodne vyhledat pomoc. Důvody pro vyhledání pomoci bývají většinou dva: strach z napadení vlastních dětí a obava o vlastní život. Oběť se za vzniklou situaci stydí, nechce si přiznat, že násilí je dlouhodobé a intenzivní. Hledá chyby a důvody v sobě. Ve své výpovědi se snaží tyrana omlouvat a zlehčovat je tyranii, kterou si prožila. V případě, že oběť v minulosti má z předchozích návštěv na policii a ostatních institucích negativní zkušenosti a musí po tomto psychickém vypětí opět komunikovat s policisty, kteří provádějí služební zákrok, je její pozice značně stížena.

„Násilníci se často snaží své chování vysvětlovat a ospravedlňovat, například žárlivostí, alkoholem či nepořádností ženy.“¹⁷

Při kontaktu s dlouhodobě týranou obětí domácího násilí se policista může setkat u oběti se zoufalstvím, beznadějí. Na základě tohoto lze předvídat, že realita je o hodně horší než ta, o které oběť vypovídá.

Je potřeba, aby oběť cítila důvěru, porozumění, aby získala informace o svých právech a možnostech řešení – místa okamžité pomoci (azylová zařízení, organizace pomáhající obětem domácího násilí, odbory místního úřadu). Oběť doufá, že policisté označí pachatelovo jednání jako protiprávní a předpokládá, že jí poskytnou ochranu před dalším násilím. Jednání ze strany policie musí být adekvátní, musí poskytnout ochranu oběti.

Policie ze své pozice nesmí vybízet oběti k neuváženému řešení, např. okamžité opuštění tyrana, rozvod. Policie zhodnotí situaci a přijme adekvátní opatření tak, aby bylo zabráněno dalším atakům vůči oběti ze strany agresora.

Další ochranu a podporu oběti v právní a sociální oblasti zajišťují státní i nestátní instituce.

Jako jeden z motivů, proč týraná žena i nadále setrvává v partnerském vztahu s násilníkem bývá strach, že bude opuštěna. Oběť má strach a obavy, že agresor vyvine nějakou formu msty, která bude nasměrována vůči její osobě, nebo vůči dalším členům rodiny, zejména dětem. Ve své profesní policejní praxi jsem se měla možnost setkat s některými osobami, které si přímo prošly, na základě osobní zkušenosti, s určitými

---

¹⁷ Szczepaniková,A., Žáková,M., Langhansová, H.: Jak jednat v případech domácího násilí? Brno: Liga lidských práv, 2004, s. 6

formami domácího násilí. Na otázku, proč tedy nadále zůstávají ve vztahu, odpovídaly, že mají důvodné obavy z toho, co by se následně dělo a jaký by to mělo dopad nejen na ně ale i na děti (...zabiji nás všechny, pokud to uděláš stejně tě najdu kdekoli, udělám z tebe hysterku a nesvéprávnou osobu, kdo by ti pak důvěřoval apod.).

„U týraných žen platí pravidlo – čím déle domácí násilí trvá, tím těžší je z něho vybřednout, tím méně ženy oslovují kontaktní organizace, tím hůře komunikují s lékaři, lékařkami a sociálními pracovníci. Pokud se ty rana žena rozhodne s domácím násilím skoncovat hned na začátku, je to těžké, ale jde to. Pokud, ale několik let snaší teror, chce to pořádnou dávku odvahy a hodně pomoci zvenčí.“¹⁸

Mezi další důvody, které nutí oběť domácího násilí se jeví také ekonomická závislost, kdy oběť nemá kde bydlet a na nové bydlení nemá finanční prostředky, rovněž není schopna materiálně zabezpečit chod domácnosti a dětí.

„Týraná žena/osoba má z násilníka vystupňovaný strach, který ochromuje její spolupráci s krizovými centry i policií. Vůči násilníkovi se chová vstřícně a ustupuje mu, aby předešla explozím. Není schopna situaci racionálně vyhodnotit a pochopit, že násilí svým chováním sama nevyprovokovala.“¹⁹

Je možné vysledovat, jak mnohdy roste agresorova pozice a s tím, v přímé souvislosti, stupňování jeho agrese a manipulace v době, kdy je jeho partner, na něm nejvíce ekonomicky závislý (např. mateřská dovolená, ztráta zaměstnání, nezdar v podnikání atd.). Častým důvodem bývá i strach obětí, zejména matek, zachovat rodinu za každou cenu z důvodů, aby děti měly oba rodiče.

---

¹⁸ Dunovsky J., Dytrych Z., Matějček, Z., a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě, Praha: Grada Publishing, 1995, 1. vyd.

¹⁹ Čírtková, L.: Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada. 2008, s.30

3. Trestně právní aspekty domácího násilí

3.1. Právní normy ve vztahu k domácímu násilí

Ústava a Listina základních práv a svobod (dále jen Listina) jsou právní normy, které mají nejvyšší právní sílu a zakotvují základní práva a svobody. Stanoví nejdůležitější zásady, které jsou základem pro celý náš právní řád. Podle článku I. Listiny jsou všichni lidé svobodní a rovní v důstojnosti a svých právech. Základní práva a svobody se zaručují všem, bez jakékoliv diskriminace. Listina stanoví, že každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

Stejně tak požívá ochrany rodina a rodičovství, kdy podle článku č. 32 Listiny, jsou rodičovství a rodina pod ochranou zákona. Zaručena je též zvláštní ochrana mladistvých a dětí. Z této skutečnosti pramení povinnost státu chránit základní práva a svobody svých občanů a stát nemůže a nesmí tolerovat žádné případy porušování základních práv a svobod, a to ani, pokud k nim dochází v okruhu blízkých osob, v rodině. Stát má povinnost řešit všechny případy porušování základních práv a poskytovat ochranu ohroženým osobám.

Násilí páchané v obydlí mezi rodinnými příslušníky, osobami v partnerském či obdobném vztahu, je závažným porušováním lidských práv. Jeho oběťmi jsou převážně ženy. Dochází k němu v přítomnosti dětí a má devastující dopad na jejich vývoj. V České republice se oběťmi domácího násilí stává 16% občanů starších patnácti let.

Násilí páchané v obydlí mezi rodinnými příslušníky, osobami v partnerském vztahu, je závažným porušením lidských práv, kdy oběťmi jsou většinou ženy. Tyranie se odehrává před zraky dětí, které si nese následky i do svého dalšího života.

Žádné násilí, tedy ani domácí násilí, není v žádném případě soukromou záležitostí, a proto je i v těchto případech plně odůvodněna oprávněnost zásahu ze strany státu. Omezování všech forem násilí, včetně domácího násilí, patří k zásadním úkolům rezortu ministerstva vnitra. Nezastupitelnou úlohu při potírání každého násilí sehrává Policie České republiky, které má ze zákona povinnost sloužit veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony,

kteře jsou součástí právního řádu. Policie bývá někdy kritizována za pasivní přístup k řešení domácího násilí zejména v případech, kdy dojde k vážným škodám na zdraví nebo životech obětí.

„Právní řád každé společnosti by měl odrážet hodnotový systém lidí, kteří žijí v jejím rámci. Prostřednictvím moci zákonodárné pak stát deklaruje, jaké hodnoty bude svými akty chránit a s jakou intenzitou a jaké jevy či jaká jednání nebude tolerovat. Mezi hodnoty, které jsou již tradičně chápány ve všech civilizovaných zemích jako hodnoty nejdůležitější a nejzásadnější jsou lidský život, zdraví, důstojnost a svoboda. Vzhledem k jejich elementární povaze patří tyto hodnoty mezi základní práva a svobody, které se stát zavazuje prostřednictvím Listiny základních práv a svobod střežit nejbedlivěji.“²⁰

Celospolečenská závažnost a rozsah domácího násilí vyústily v roce 2003 v odbornou diskusi státních i nestátních organizací a orgánů činných v trestním řízení, kterými bylo navrženo systémové řešení domácího násilí. Nejdůležitější roli v systému zaujímá Policie České republiky, která se ve většině případů setkává jako první s obětí a pachatelem, má zákonná oprávnění ke kontrole a zamezení sociálně nežádoucího jednání. Policisté jsou oprávněni, ale i ze zákona jsou povinni reagovat na zjištěné násilí, zajišťují především ochranu oběti a zabraňují pachateli, aby v dalším protiprávním jednání pokračoval.

Jednotlivé znaky domácího násilí je možné posuzovat dle existujících ustanovení trestního zákoníku, který chrání především fyzickou a psychickou identitu občanů.

Trestné činy nejčastěji páchané v rámci domácího násilí:

- § 146 *Ublížení na zdraví*
- § 171 *Omezování osobní svobody*
- § 175 *Vydírání*
- § 177 *Útisk*
- § 178 *Porušování domovní svobody*
- § 185 *Znásilnění*
- § 186 *Sexuální nátlak*

---

²⁰ Čechová, M., Čechová, J., Hořinová, A., Mrázková, Z.: Bílá místa v péči o oběti domácího násilí. Analýza systému pomoci obětem domácího násilí s výstupy monitoringu domácího násilí v Jihomoravském kraji, 2007, s. 9

- § 199 *Týrání osoby žijící ve společném obydlí*
- § 208 *Neoprávněný zásah do práv k domu, bytu nebo nebytovému prostoru*
- § 228 *Poškozování cizí věci*
- § 352 *Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci*
- § 358 *Výtržnictví*

Shora vyjmenované trestné činy, mimo týrání osoby žijící ve společném obydlí dle ustanovení § 199 zákona č. 40/2009 Sb., vyžadují souhlas poškozené osoby s trestním stíháním pachatele. V praxi to znamená, že pokud oběť nedá souhlas s trestním stíháním nebo ho vezme zpět, nelze v dalším trestním stíhání pachatele pokračovat. U trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí dle ustanovení § 199 zákona č. 40/2009 Sb. se souhlas s trestním stíháním osoby blízké od poškozené osoby - oběti nevyžaduje, protože je zde přihlédnuto ke specifikám domácího násilí a to k určité závislosti na tyranovi – pachateli (vyvstává zde problém, týkající se opuštění společně obývaného bytu či domu).

Kvalifikačním znakem tohoto trestného činu je místo, kde napadená osoba žije. Musí se jednat o osobu žijící s pachatelem ve společném obydlí, tedy společně obývaném domě nebo bytě. Není zde podmínka, aby vedli společnou domácnost, například rozvedení manželé, soužití dětí a prarodičů, nájemce a podnájemce. Pokud týraná osoba ukončila společné soužití s pachatelem tak, že se odstěhovala ze společně obývaného domu nebo bytu, nemůže jít o tento trestný čin.

Existuje zde určitá specifická forma vzájemné závislosti. Ta vychází z toho, že oběť i agresor mají společné bydliště a tím mají ztíženou možnost společné obydlí opustit. Týrání se týká jak osob blízkých, které specifikuje ustanovení § 125 trestního zákoníku, tak i jiných osob žijících ve společném obydlí. Zákon nevyžaduje, aby týrání mělo povahu fyzického násilí nebo u oběti vznikly následky na zdraví, ale musí se jednat o jednání, které oběť pociťuje jako těžké příkoří pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost. Přísnější trestní sazbou bude potrestán pachatel, který spáchá čin zvláště surovým a trýznivým způsobem, nebo způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo spáchá takový čin na nejméně dvou osobách, nebo páchá takový čin po delší dobu.

Z výše uvedeného vyplývá povinnost policejního orgánu zabývat se, zda se jednalo o jednorázový útok, který nenaplnil znaky skutkové podstaty trestného činu dle ustanovení § 199 trestního zákoníku (dotazem na předchozí útoky i ty neoznámené, opakovaná oznámení, kde bylo prošetřováno násilné jednání tyrana, či eskalující násilné chování vůči její osobě). Z toho plyne i další povinnost policejního orgánu, při zahájení úkonů trestního řízení, řádně poučit oběť o jejích právech a povinnostech ve vztahu k vyšetřovanému případu.

3.2 Výklad pojmů dle ust. § 199 trestního zákoníku

Týrání – je zlé jednání, které se vyznačuje vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které poškozená osoba pociťuje jako těžké příkoří. Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání, není podmínkou, aby bylo jednání soustavné. Týrané osobě nemusí vzniknout následky na zdraví, ale předpokládá se, že jednání agresora týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří. Přímým pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoliv, kdo sdílí společné obydlí.

Týráním se rozumí nejen působení fyzických útrap, ale i **týrání v oblasti psychické** – je to takové jednání pachatele, které se vyznačuje zlým nakládáním buď s osobou blízkou, nebo i s jinou osobou, s níž pachatel žije ve společném obydlí, a současně se vyznačuje i určitou mírou trvalosti a dosahuje takové intenzity, aby bylo způsobilé vyvolat stav, který pociťuje postižená osoba jako těžké příkoří, respektive psychické nebo i fyzické útrapy. Zákon přitom nevyžaduje, aby týrání mělo povahu fyzického násilí, popřípadě též spojeného s následky na zdraví týrané osoby. Použití fyzického násilí může mít v takovém případě vliv na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. (trestní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb., v platném znění).

Osoba blízká – jedná se o příbuzného v pokolení přímém, osvojitele, osvojence, sourozence, manžela a partnera (ve smyslu ustanovení § 125 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., v platném znění)

Jinou osobou rozumíme – osobu v poměru rodinném nebo obdobném nebo i osoba bez takového vztahu, která žije ve společném obydlí

Zvlášť surový způsob týrání – se vyznačuje vyšší mírou brutality, užíváním

většího počtu nástrojů či mechanismů, kombinací fyzického a psychického násilí.

Společné obydlí - navazuje na pojem „obydlí“, který je vymezen v ustanovení § 133 tr. zákoníku, jako „dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející.“ Toto vymezení pokrývá tedy mimo obytných domů a bytů i obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje, tedy veškeré prostory sloužící k bydlení lidí. Tento pojem neklade důraz na vedení společné domácnosti, ale jen na faktický stav společného bydlení, ať už jeho důvodem je jakýkoli titul, např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů. Musí být splněn znak, že jde o společné obydlí, tj. společně obývaný dům nebo byt, nebo i jeho část, tedy rozhodující je stav faktického bydlení – reálného soužití, nikoli vedení společné domácnosti.

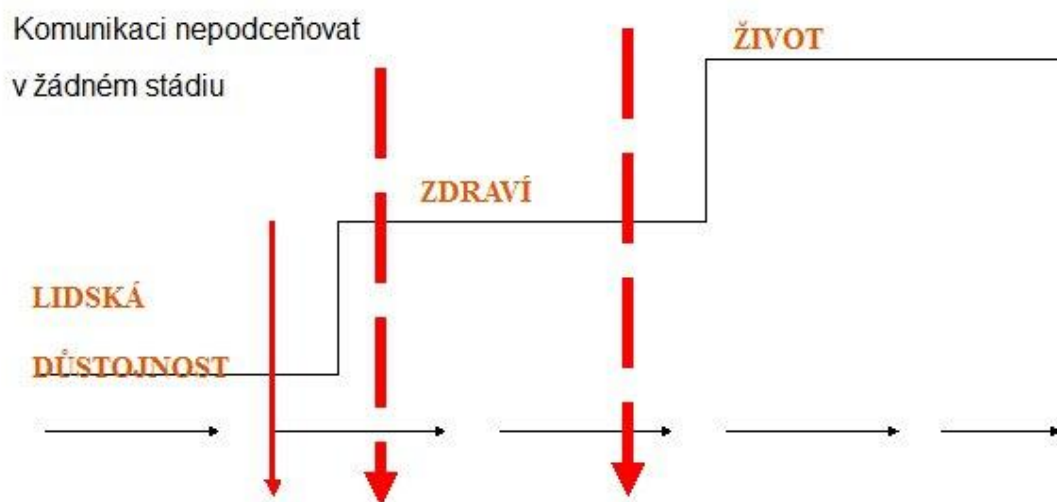
4. Úloha a možnosti Policie ČR v případech domácího násilí

4.1 Současné postupy Policie ČR v případech domácího násilí

Stěžejním úkolem Policie je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (ust. § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějšího předpisu č. 41/2009 Sb.).

Policie je povinna přijmout oznámení o incidentu domácího násilí, prověřit ho a na základě provedeného šetření provést všechny nezbytné úkony, které s incidentem souvisejí. Policie nemá pravomoc, aby řešila soukromý život nebo dokonce konflikty v rodinných vztazích. Jestliže v rodině nebo společné domácnosti nebo společném obydlí dojde k protiprávnímu jednání vůči osobě, která zde žije a to zejména vůči životu, zdraví této osoby nebo zásahu do jejích práv či majetku, policie je oprávněna zasáhnout do soukromí zúčastněných osob a tím zastavit další nebezpečné ataky vůči ohrožené osobě.

PRVNÍ KONTAKT PČR může k němu dojít kdykoliv

(zdroj: bkb,o.s.)

Zákroky policie v případech domácího násilí patří k velmi náročným a velmi neoblíbeným situacím v každodenní praxi. Policie je většinou první institucí, která přijde do styku s obětí a pachatelem, proto zasahující policista a jeho reakce má klíčovou roli v dalším šetření případu. Objektivní okolností, která ovlivňuje řešení situace, je stres, který působí na všechny zúčastněné strany. Aby zákrok na místě, kde dochází k násilí, byl úspěšný, je nezbytné, aby policisté byli vybaveni takovými znalostmi a dovednostmi, které umožní zvládnout náročnou situaci profesionálně.

Náročnost pro zasahující policisty v případech domácího násilí lze spatřovat zejména v tom, že nelze předvídat, jak se situace na místě bude odvíjet. Proto v žádném případě nelze podceňovat přípravu na zákrok. Vždy je zde nutnost dbát na vlastní bezpečí, protože může dojít k napadení zakročujícího policisty ze strany pachatele. Velmi důležité je také to, aby se zakročující policisté předem domluvili na taktice komunikace se zúčastněnými stranami, která by měla směřovat k uklidnění rozbouřených emocí. Velmi důležitá je komunikace s ohroženou osobou, která je ochotna s policisty spolupracovat bezprostředně po incidentu (viz obrázek).

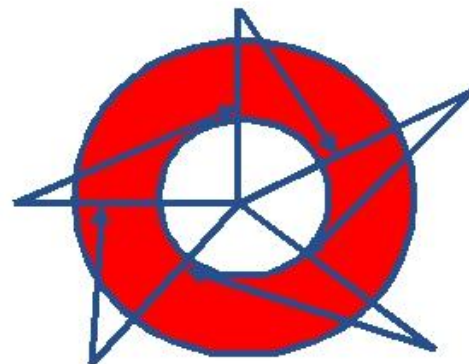
KOMUNIKACE S OHROŽENOU OSOBOU

(zdroj: BKB, o.s.)

Ochota spolupracovat

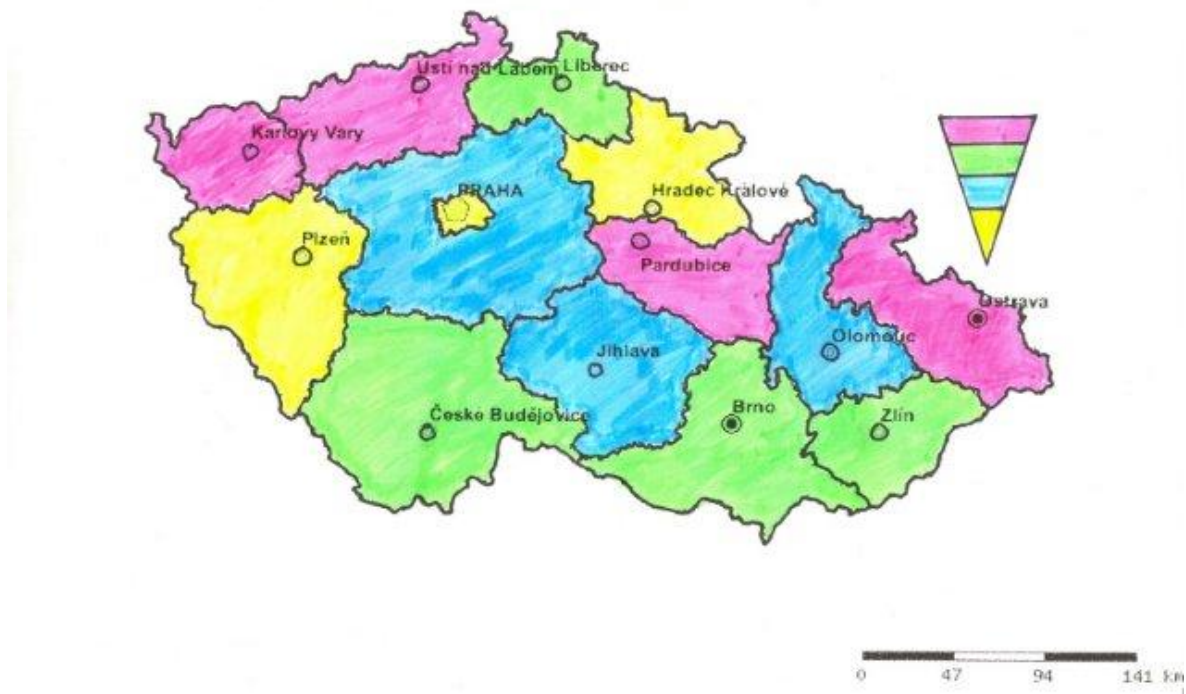
je vždy nejvyšší
bezprostředně po incidentu,
poté prudce klesá

Uvědomit si,
kdy s ohroženou osobou
mluvíme.

Vykazování v ČR 2007 – 2009

(zdroj: BKB, o.s.)

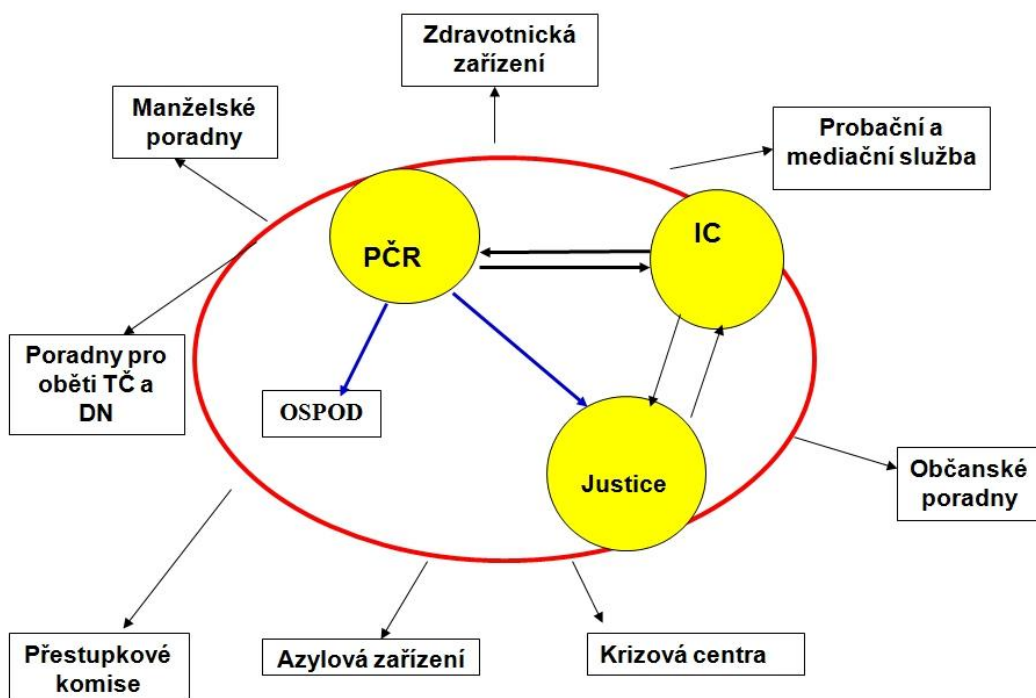
Policejní vykázání je v podstatě nově v zákoně uvedený institut, který bývá hojně mediálně rozebírán. Jedná se o institut, který byl zařazen do zákona o Policii České republiky a je účinný od 1. 1. 2007. Zařazení tohoto institutu souvisí se zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se změnila některé zákony směřující k ochraně před domácím násilím.

Zákon č. 135/2006 Sb. neupravuje pouze zákon o Policii České republiky, ale i další zákony, například se dotkl systému předběžných opatření v občanském soudním řádu. Na tyto změny je však v široké populaci zapomínáno a v povědomí zůstává právě nové oprávnění Policie České republiky. Pokud bychom vycházeli pouze z toho obecného povědomí, zapomněli bychom na možnost dovolat se svého práva prostřednictvím civilního procesu, který právě umožňuje nové pojetí výkonu předběžného opatření.

Zákon č. 135/2006 Sb. nám umožnil větší možnosti k ochraně obětí před domácím násilím. Jsou zde stanoveny zájmy, které právo chrání a to jak právo na život, zdraví a lidské důstojnosti, ale i právo vlastnické. Tento zákon konkrétně využívají v praxi různé instituce a to zejména Policie České republiky, soudy, intervenční centra, orgány sociálně

právní ochrany dětí. Je jasné, že vykázaní násilné osoby z obydlí, jestliže tato osoba je jeho vlastníkem, může být vykládáno dle Listiny základních práv a svobod jako zásah do vlastnického práva, ale nesmíme opomenout odstavec článku 11 této Listiny, kde je pamatováno na nucené omezení vlastnického práva. Vykázání na základě výše uvedeného není zbavení nebo omezení vlastnického práva jako takového, ale jde pouze o omezení jeho výkonu na určitou stanovenou dobu. Tedy je-li nezbytný a to k ochraně zdraví, života a svobod jiných ohrožených osob.

Je zde potřebná existence celého systému a to Policie ČR, která provádí zásah na místě a vykázaní, dále Intervenční centrum, které zabezpečuje následnou pomoc ohroženým osobám a také Justice a to v rámci občansko právního řízení, předběžných opatření a řízení ve věci samé. Tato existence se opírá nejen o zákon č. 273/208 Sb., o Policii ČR, ale také o zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále o zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a o zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

(zdroj: bkb, o.s.)

Policie ČR při aplikaci institutu vykázání

Pro Policii České republiky je úprava zákona o Policii České republiky významná hlavně rozšířením kompetencí při řešení domácího násilí. Pro policisty, aby správně vyhodnotili situaci a věděli, jak jednat, byl zpracován závazný metodický pokyn policejního prezidenta, kterým je stanoven postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. V příloze tohoto pokynu je i dotazník SARA DN, který je rozdělen do tří částí, které obsahují vždy pět otázek. Odpovědi na otázky nám signalizují rizikové faktory domácího násilí. SARA je metoda zaměřená na identifikaci rizika opakovaného fyzického násilí včetně výhrůžky. Smyslem je prevence! První a druhá část dotazníku SARA DN poskytuje reálný obraz o násilných sklonech a chování násilné osoby a to v soukromí i na veřejnosti. Třetí část dotazníku věnuje pozornost ohrožené osobě a její situaci. Jedná se o strukturovaný seznam otázek, který zasahujícím policistům pomůže se v situaci lépe orientovat, díky němu může policista rychle a přesně určit strategii zákroku.

HODNOCENÍ dotazníku SARA strukturované vodítko pro rozhodování

(zdroj: bkb, o.s.)

3 x 5 otázek a volná otázka: jiné faktory.

Všechny rizikové faktory se klasifikují **Ano - Ne - ?** žádné statistické hodnocení nebo aritmetika. Rizikové faktory se zvažují z pohledu **současné situace a minulosti**.

Současnost je prioritou.

Oddíly I. a II. jsou **poměřovány oddílem III.**

Hodnotíme na škále 1 – 10

První odhad: malé, střední, vysoké

Později: jedno nebo dvě za sebou jdoucí čísla

Riziko na straně Násilné osoby a na straně Ohrožené Osoby = RIZIKO

K hodnocení rizika slouží vlastní úvaha. Tam, kde je riziko střední a vysoké, jsou na místě opatření včetně vykázání. O vyhodnocení datazníku SARA vypracuje policista Úřední záznam.

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí**DOMÁCÍ NÁSILÍ**

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PČR, na úrazy apod.*
- 2) ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*
- 3) JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLÍ** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) NEVEŘEJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn**SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN**

V případech, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídít záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohrožené osoby.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PČR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

sara dn**3x5 otázek**
na rizikové faktory**ODDÍL 1****NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBE**

- 1) Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2**OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ**

- 1) Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech
- 5) Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3**ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY**

- 1) Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je veliké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

(zdroj: bkb, o.s.)

Samotné vykázání není podmíněno souhlasem osoby, jež je ohrožena a policista tím pádem může předmětné rozhodnutí vydat i proti její vůli. Osoba, jež je ohrožena může být ovlivněna strachem, kdy se obává pomsty osoby, jež jí ohrožuje. Dále zde může sehrávat roli psychická, sociální či ekonomické závislost na násilné osobě. Vykázat násilnou osobu lze z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou a z bezprostředního okolí bytu nebo domu, přičemž rozsah tohoto okolí určí policista vydávající rozhodnutí dle konkrétních podmínek (zahrada, ulice atd.). Vlastnické právo k bytu nebo domu, respektive užívací titul jednotlivých osob nemá na vykázání vliv.

Od zákona č. 135/2006 Sb., hlavně od policejního vykázání, je i bylo hodně očekáváno. Nelze však předpokládat, že jde o spásné řešení a že budou tímto ochráněny všechny oběti domácího násilí. Stejně je to i s oprávněním Policie České republiky. Není možné konstatovat, že tam, kde nebyl institut vykázání aplikován, není prokázáno domácí násilí.

Hlavním důvodem pro policejní vykázání je především odvrácení hrozby akutního nebezpečí a aktivace procesu pomoci oběti domácího násilí. Prioritou je odhalení a snížení nebezpečí pro ohroženou osobu, ne rozhodnutí, zda byla naplněna skutková postata trestného činu „týrání osoby žijící ve společném obydlí“ dle ustanovení § 199 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., v platném znění. O skutečnosti, zda byla naplněna skutková podstata nějakého trestného činu, výlučně ze zákona, rozhoduje nezávislý a nestranný soud.

Úkolem policisty na místě incidentu se znaky domácího násilí není pouze urovnání sporu či vyřešení vztahu mezi stranami, ale získání informací o tom, co se stalo, zajištění pořádku a bezpečí ohrožených osob, popřípadě i motivace ohrožené osoby k řešení její situace. Po celou dobu služebního zákroku musí být naprosto zřejmé, že policista jedná v mezích zákona a nikomu nestrání. Služební zákrok nesmí být místem pro uplatňování osobních názorů a postojů. Nestrannost usnadní komunikaci s účastníky incidentu. Hlavním cílem intervence v případech domácího násilí je zastavit tyranii vhodným zásahem z vnějšku, to znamená nejen primárně stíhat a potrestat pachatele. Každé oznámení, a to i případy, které jeví znaky domácího násilí, jsou policisté vždy povinni přijmout a provést patřičné služební úkony.

Dále je potřeba:

- dle situace vytěžit oznamovatele k okolnostem násilí, faktickému stavu na místě incidentu, k chování pachatele
- v evidencích provést lustraci k osobě pachatele, ale i oběti
- na základě zjištěných a ověřených informací je vyslána hlídka na místo incidentu

Na místě incidentu policista poučí osobu násilnou i osobu ohroženou, zejména o jaká jsou jejich práva a povinnosti. Poté, co dojde ke zjištění všech potřebných údajů a informací, jsou shromážděny důkazy, tak aby byly splněny zákonné podmínky pro vykázání, muže policista využít tohoto oprávnění.

Osobu násilníka, tak vykáže na základě zákona c. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ze společného obydlí a bezprostředního okolí na dobu 10 dnů. Vzhledem k tomu, že je nezbytné zhodnotit hrozící nebezpečný útok, policista přihlíží i k míře agresivity, jak fyzické tak slovní.

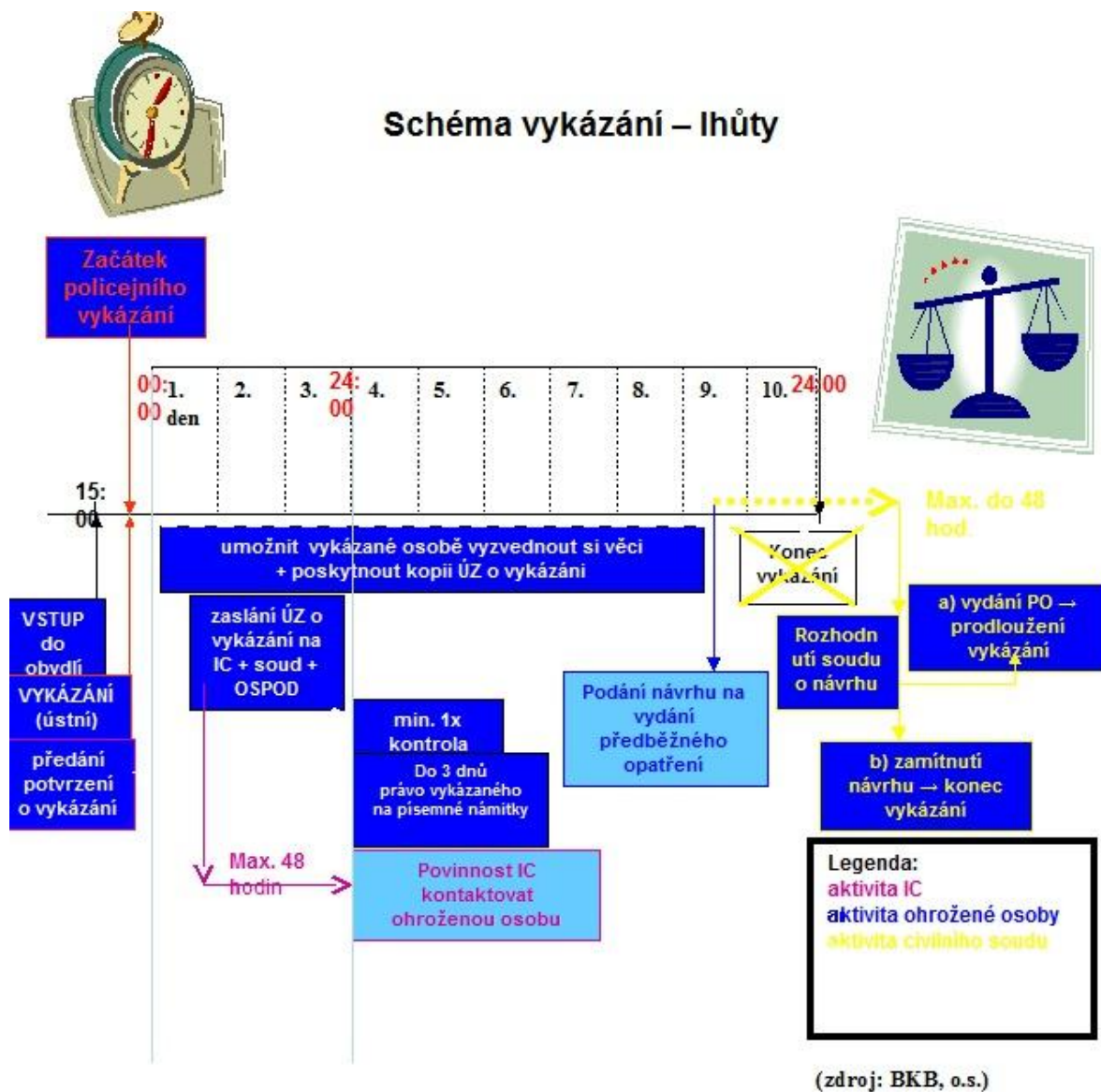
„Policistky a policisté, kteří nejsou dostatečně vyškoleni a nechápou dynamiku násilného vztahu, jsou vždy znovu zklamáni, rozhořčeni, zmateni a brzy též demotivováni, když zažívají, že žena ohrožená násilím, na jejíž „záchranu“ a „osvobození“ zasahují, je nepodporuje, nýbrž jim „vpadne do zad“ třeba tím, že sama bagatelizuje a lže.“²¹

Dle závazného pokynu policejního prezidenta pokud je policista přítomen na místě skutku a násilná osoba vyhrožuje oběti fyzickou újmou či ji slovně napadá, má policista pádný důvod, aby vykázal tuto násilnou osobu ze společného obydlí popř. bezprostředního okolí. K vykázání násilné osoby ze společného obydlí nedojde, pokud policista věc vyhodnotí, že nebyly splněny všechny zákonné podmínky. Dalším důvodem pro nevykázání může být, že se v daném případě nejedná o případ domácího násilí či není důvodný předpoklad, že se násilná osoba dopustí nebezpečného jednání. Policista je i tak povinen na místě poučit násilnou osobu o možných právních následcích v případě, že se násilné jednání bude na ohrožené osobě opakovat. Ohroženou osobu rovněž policista poučí

---

²¹ Dearing, A.: Rakouský zákon o domácím násilí a jeho realizace In: Domácí násilí - staré problémy, nová řešení? Praha, Friedrich Ebert Stiftung, proFem a Rosa, 2001, s. 33

o možnosti využít odbornou pomoci v psychologické, sociální a právní oblasti obětem domácího násilí. Policista předá ohrožené osobě kontakt na instituce poskytující tuto odbornou pomoc.²²

Postup Policie ČR v případě, že násilnou osobou je mladistvý nebo osoba mladší 15 let

V případě, že násilnou osobou je mladistvý či dokonce osoba mladší 15 let a jsou zde na místě skutečnosti pro vykazání této osoby, je nutné, aby ze strany policie byl vyrozuměn orgán sociálně-právní ochrany dítěte, který využije analogie práva ve smyslu

²² Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění vykazání

zákona podle § 16 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Je nutné podotknout, že institut vykázání jako takový je určen k preventivní ochraně osob, jež jsou ohroženy násilným jednáním ze strany násilné osoby.

V daném konkrétním případě bude nutné posouzení a zvážení všech individuálních okolností, zejména na tom, zda je mladistvý, či dokonce osoba mladší 15 let natolik nebezpečná a nezvladatelná např. pro její rodiče, že hrozí z její strany opakovaný útok.

V případě, že dospějeme k závěru, že osoba mladistvého se bude i nadále dopouštět takového násilného jednání, či snad hrozí ještě daleko intenzivnější útoky z jeho strany a zároveň současně osoby žijící s ním ve společném obydlí, zejména zákonní zástupci nemají v silách takové jeho jednání usměrnit, není rozhodnutí o vykázání vyloučeno.

Je nutno podotknout, že policejní orgán rozhoduje o vykázání ve správním řízení a mladistvý (stejně jako dítě mladší 15 let) nemá sám o sobě, procesní způsobilost, proto je potřeba mu nejdříve ustanovit opatrovníka, kterým však v tomto případě nebude moci být, jak to obvykle v jiných situacích bývá, rodič jako zákonný zástupce, pokud se mladistvý dopouští jednání vykazující znaky domácího násilí právě vůči rodičům, jelikož je tu kolize zájmů (viz. § 29 a 32 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu).

Dle interních materiálů skupiny domácího násilí MŘ Brno a OŘ Ostrava je důležité zabývat se také tím, kde by osoba mladistvého, vůči němuž byl institut vykázání uplatněn, pobýval. V daném případě nelze mladistvému poskytnout pouze součinnost ve smyslu ust. § 21c odst. 2 zákona o policii. Proto je nezbytné jednat součinně ve spolupráci s orgány sociálně - právní ochrany dětí, které jak jsem již uvedla Policie, kontaktuje a tyto následně zabezpečí umístění mladistvého v diagnostickém ústavu (na základě návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76a občanského soudního řádu). V každém případě však policie může využít své oprávnění podle § 14 zákona o policii a osobu mladistvého zajistí.²³

---

²³ Čerpáno z interních materiálů skupiny domácího násilí MŘ Brno a OŘ Ostrava

4.2 Nezletilý agresor - kazuistika

Domácí násilí je delikventní chování, které se dotýká nejenom přímých aktérů, kterými jsou tyran a oběť, ale má též negativní dopad i na tzv. nepřímé oběti, zejména děti vyrůstající v atmosféře plné násilí a nenávisti.

Důležitým zdrojem utváření dětského chování je i imitace dospělých, kteří jsou pro dítě modelem. Takový pozorovaný vzorec chování, pokud se zakóduje do dětské paměti, se později bude projevovat, naskytne-li se k tomu vhodná příležitost. Děti, které vyrůstají v takto disfunkčních rodinách či vztazích, přebírají do svého života tyto vzorce jednání a roste nám další generace agresorů a obětí. Ženy vyrůstající v rodinách, kde otec používal fyzického násilí vůči matce, jsou dvakrát více ohroženy násilím ze strany partnera než ženy, které takovou zkušenost nemají. Muži, kteří byly svědky násilného chování otce vůči matce, užívají vůči svým partnerkám agresivní vzorce chování, které přejali od otce s vyšší pravděpodobností, než muži, kteří násilné chování mezi rodiči nezažili.

Nyní bych uvedla jeden konkrétní příklad – kazuistiku nezletilého agresora, se kterým jsem se setkala v rámci své pracovní praxe:

Marek, 15 let, kazuistika

Jedná se o chlapce, který se jmenuje Marek, je mu 15 let. Žije v úplné rodině se starším bratrem Milanem a mladší sestrou Michaelou. Marek opakuje 7. třídu základní školy. Chodí do školy velice nepravidelně, ale absence má vždy nakonec omluvené matkou. Přístup ke vzdělání má velice laxní, o čemž svědčí i jeho výsledky. Na vysvědčení, v pololetí Měl čtyři nedostatečné a dále třetím stupněm z chování za opakované přestupky proti školnímu řádu – zničení majetku školy, šikana). Z rodinné anamnézy vyplývá následující: Matka není do současné doby vdána za otce svých dětí. Situace v rodině se velmi často střídala, matka s dětmi od otce odcházela z důvodu jeho agrese vůči ní, po určité době odprošování a slibů ze strany otce se zase k němu vracela. Nějakou dobu, cca. půl roku, pobývala i s dětmi na utajené adrese v azylovém domě mimo Prahu, kde se před otcem dětí, z důvodu neúnosné agrese, skrývala. V rodině docházelo často k násilí ze strany otce vůči matce, ale i dětem. Výchova v rodině probíhá od útlého věku dětí velice problematicky. Děti byly často přítomny násilí v rodině. Rodiče se školou spolupracují velice málo, matka do školy občas na základě předvolání přijde, otce škola vůbec nezná. Rodiče se o prospěch syna nezajímají.

Já osobně jsem se Markem setkala několikrát, poprvé to bylo před třemi a to z důvodu jeho agrese ve škole, kdy napadl o dva roky mladšího spolužáka a to jen proto, že šel pomalu po schodech a tím bránil Markovi rychle schody seběhnout. Mladšímu spolužákovi způsobil naštěstí pouze hematomy a pohmožděnin. Z vyžádané zprávy z OSPOD i základní školy vyplynulo, že se nejednalo o první případ agrese vůči spolužákům. Při dalším setkání, asi po 4 měsících od prvního setkání jsem Marka vyslychala jako nezletilého podezřelého z krádeže zničení a odcizení ventilátorů ze vzduchotechniky. Od té doby je stálým klientem našeho oddělení z důvodu jeho delikventního chování, kdy neustále napadá spolužáky, poškozují cizí majetek a krade.

Domácí násilí se vstává vzorcem chování, který si s sebou přináší i do dospělosti. Dítě si vytvoří názor, že násilím je možno řešit problémy a prosazovat účinně své názory, ukázněvat, ovládat, zastrašovat a trestat druhé. Z dětí vyrůstajících v takových rodinách se stávají osoby náchylnější ke kriminalitě, ale také k viktimizaci, požívání drog, prostituci. Násilné chování má nerozlučnou genetickou a zkušenostní složku.

Děti vystavené násilí, ať již přímo nebo v roli svědka, se naučí zpracovávat podněty ze zevního prostředí jinak než děti, které násilí vystaveny nebyly. Naučená útočnost se u těchto dětí často stává trvalým rysem osobnosti. Proto se domnívám, že je nutné podchytit domácí násilí v počátečním stádiu, kdy se násilí projevuje mírnějšími formami a nedochází ještě k intenzivnějším útokům násilné povahy. Myslím si, že právě tato raná fáze intervence je nesmírně důležitá, neboť může zabránit rozvoji násilí a může vést k eliminaci tohoto typu chování v době, kdy cyklus domácího násilí ještě není běžnou součástí vztahu mezi zúčastněnými osobami.

Děti se v rodině mimo jiné učí i nápodobou, která je výsledkem pozorovaného chování. Je-li modelová osoba za skutek, týrání blízké osoby, odsouzena, následuje tedy trest, nemusí dítě převzít vzor agresivního chování. Je-li však evidentní, že důsledkem je prospěch, znamená to další motivaci. Je pravděpodobné, že děti napodobují modely, které se zdají být sociálně kompetentní, intelektuálně a technicky zdatné, oplývající určitou mocí a nacházejí se na vyšší pozici ve skupinové hierarchii. Podstatnou roli však hrají nejen osobnostní, ale i situační faktory – dostane-li se jedinec do situace, která je podobná té, v níž probíhalo sociální učení agrese, vypluje snáze na povrch kognitivní asociace, kterou si dítě vytvořilo pozorováním dospělého modelu.

5. Intervenční centrum a neziskové organizace

Naprostě neodiskutovatelnou míru zásluh, která se podílela vývoji změn veřejného mínění a odstraňování předsudků měly a nadále mají nestátní a neziskové organizace. Jejich zásadní a nejvýznamnější úloha spočívá nejen ve zveřejňování problematiky domácího násilí, ale také zejména v následující péči o oběť, která byla domácímu násilí systematicky vystavena.

Jsou z jejich strany zakládána a provozována poradenská centra a krizové telefonní linky, kde mohou napadené osoby hledat radu a pomoc, rovněž jsou zabezpečující složkou, která potřebným předkládá bezplatnou pomoc psychologickou, právní a rovněž i poskytnou dočasné útočiště v případě, že se oběti rozhodly svého násilného partnera opustit a tím pádem se dostaly do velmi složité situace mnohdy navíc bez potřebných finančních prostředků a přístřeší.

V České republice již existuje mnoho azylových domů (v současné době i s utajenou adresou), které jsou určeny zejména pro matky s dětmi. Pomalu probíhajícím trendem je také speciální terapeutická péče, která je nasměrována vůči pachatelům domácího násilí.

5.1 Intervenční centrum

Intervenční centrum představuje službu sociální prevence, kdy jejím úkolem je poskytovat pomoc a podporu subjektům, které jsou vystaveny násilnému chování a to jak ze strany blízké osoby nebo osoby, která s nimi žije ve společném obydlí. Náplní je cílené zajišťování efektivní pomoci a to osobám, které jsou ohroženy domácím násilím a v určitých případech je zde také zastoupena preventivní aktivita, které povede ke snižování dopadu domácího násilí. Intervenční centrum rovněž zajišťuje odbornou pomoc osobě, která je v ohrožení a nebo, která se nachází v situaci po vykázání násilné osoby Policií ČR ze společného obydlí, ale také osobě, která se na Intervenční centrum obrácí s žádostí o pomoc sama. Intervenční centrum zprostředkovává odbornou pomoc lékařskou, psychologickou a právní a případně další služby. Působí v oblasti koordinace, kdy podporuje spolupráci všech subjektů, které jsou ve věci řešení domácího násilí zainteresovány a tvoří část systému při pomoci ohroženým osobám. Intervenční centra zřizuje kraj z čehož lze vyvodit, že tato centra existují ve všech krajích ČR .

„Mezi stěžejní úkoly v rámci systému péče o oběti domácího násilí patří

- IC nejpozději do 48 hodin od doručení vyrozumění nabídne osobě ohrožené domácím násilím odbornou pomoc*
- IC nabízí pomoc osobám ohroženým domácím násilím i v případech, kdy nebyla využita nová pravomoc Policie ČR – vykázaní, tedy pokud se na IC obrátí ohrožená osoba sama*
- IC nabízí pomoc všem, kteří chtějí znát informace o možnostech pomoci osobám ohroženým domácím násilím*
- IC zprostředkuje odborné služby sociální, právní, psychologické, případně poskytne bezpečnostní plán*
- IC koordinuje činnosti subjektů, které vstupují do systému pomoci ohroženým osobám (policie, obecní policie, soudy, orgány sociálně-právní ochrany, azylová zařízení, obecní úřady, lékaři apod.)²⁴*

Metodologie práce pracovníků intervenčních center není odlišná od metodiky práce jiných sociálních pracovníků, kteří působí v poradenských centrech. Ze zákona mají intervenční centra zajišťovat také vzájemnou „spolupráci a informovanost mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie jakož i ostatními orgány veřejné správy.“²⁵

Zaměstnanci intervenčních center se účastní v pravidelných intervalech proškolení v oblasti domácího násilí a v oblastech nápomoci ohroženým osobám v souvislosti s různými odlišnými specifiky případů domácího násilí.

Je zde nastavena spolupráce a to především s orgány sociálně právní ochrany dítěte, s psychologickými poradnami a neziskovými organizacemi (zejména Bílý kruh bezpečí, Dona linka, Rosa atd.). Tyto organizace mohou rovněž zastupovat napadenou osobu v případě např. nutnosti podání návrhu na předběžné opatření k soudu a případně zařizují

---

²⁴ <http://www.poradnazlin.cz/ic/uvod.htm>

²⁵ zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách

ostatní potřebné věci, které jsou v přímé souvislosti s problematikou domácího násilí na úřadech.

Koordinovaná cílená spolupráce neziskových organizací a Policie ČR v určitých jednotlivých případech domácího násilí je velmi náročnou věcí, protože má souvislost a navázání na další množství existujících právních norem, kdy právě taková navázanost by v této oblasti byla nemožná, nebo komplikující záležitostí.

V určitých případech Policie ČR jedná tak, že vykoná všechna nutná opatření tak, aby došlo ke znemožnění dalšího napadání a bezprostředního násilí, případně jeho hrozby do budoucna a poté následně obeznámí právě přes Intervenční centrum odborníky, kteří pocházejí z řad sociálních pracovníků a tito pak již s obětí spolupracují na individuální bázi a dochází zde k využití stávajících sociálních, právních nebo lékařských služeb, kterým jsou poskytovány v určitém kraji. Napadená osoba je tedy ze strany Policie ČR předána do péče sociálního pracovníka k dalším případným úkonům a dále že probíhá kontrola, zda je dodržován zákon ze strany násilné osoby. V situaci, kdy Policie České republiky rozhodne o vykázaní násilníka z obydlí je povinna do 24 hod. od vykázaní zaslat na Intervenční centrum opis rozhodnutí o vykázaní. Následná povinnost Intervenčního centra je pak do 48 hod. zkontaktovat osobu, která je ohrožena a nabídnout ji pomoc.²⁶ Věcná příslušnost k vykázaní násilné osoby je určena Policii České republiky, přičemž tato je dále upravena interními akty řízení vydanými v rámci Policie ČR. Pouze v Brně je tato pravomoc výhradně na Službě kriminální policie a to na oddělení domácího násilí.

5.2 Neziskové organizace

Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí vznikl zaregistrováním u Ministerstva vnitra ČR jako občanské sdružení v září roku 1991, následně po dvou měsících došlo k otevření první poradny v Praze 2 ve Spytihněvově ulici. V současné době má Bílý kruh bezpečí mimo poradny v Praze dalších šest regionálních poraden – v Brně, Ostravě, Olomouci, Pardubicích a Plzni, v Ostravě. Zde také vedle poradny funguje pod jeho hlavičkou krajské Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím.

---

²⁶ Blíže v následujících kapitolách, kde bude intervenčnímu centru věnována kapitola

Tato organizace, která je nezisková byla založena v roce 1992. Jako její dominantní úloha je pomáhat obětem trestné činnosti a to bezprostředně, bezplatně, odborně a diskrétně.

„Bílý kruh bezpečí pomáhá obětem a svědkům trestných činů

- vzpamatovávat se z prožitého traumatu*
- setkat se odborníky, které jejich problém zajímá*
- dosáhnout svých práv v postavení poškozeného*
- morální a emocionální podporu.“²⁷*

Dále pak BKB nabízí ve velmi vážných případech spojených s násilím doprovod oběti k soudu, do nemocničních zařízení apod., rovněž se podílí na zpracování a předkládání podnětů k zákonodárným iniciativám a spolupracuje při tvorbě nových zákonů.

Pracovníci Bílého kruhu bezpečí také uskutečňují různé přednášky, semináře, kongresy a jiné akce. Také se věnují publikační činnosti a vystupování v médiích zaměřené na zvýšení právní výchovy a informovanosti a zvýšení informovanosti o možnostech a prostředcích prevence kriminality, zejména o zásadách chování, které snižují riziko stát se obětí trestného činu. Některé produkty publikační činnosti (letáky, brožury, vizitky) jsou zadávány k realizaci např. Policií ČR a poté jsou jejich prostřednictvím osoby ohrožené domácím násilím informovány.

„Bílý kruh bezpečí je velmi významná a svým posláním vyjímečná nevládní organizace. Dělá něco, co zatím nedělá v této zemi nikdo jiný. Pomáhá obětem trestných činů. Ministerstvo vnitra, které začátkem roku 1996 předložilo vládě ČR Zprávu o plnění programu sociální prevence a prevence kriminality, si jako jednu z priorit v této oblasti stanovilo integrovat bezprostřední pomoc obětem trestných činů mezi základní povinnosti policistů. Odboru prevence MV bude ctí na příslušné metodice spolupracovat s odborníky Bílého kruhu bezpečí.“²⁸

---

²⁷ www.bkb.cz

²⁸ Mgr. Jitka Gjuričová, ředitelka odboru prevence Ministerstva vnitra ČR, www.juristic.cz

Dona linka

Dona linka je specializovaná celostátní telefonická služba pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím, která pracuje v nepřetržitém provozu již od 11. září 2001. Formou anonymního, bezplatného, telefonického poradenství, pomáhá nejen těm, kteří se cítí ohroženi domácím násilím nebo jsou svědky domácího násilí, ale i těm, kteří při výkonu svého povolání přicházejí do prvního či opakovaného kontaktu s osobami ohroženými domácím násilím. Pracovníci Dona Linky respektují anonymitu klientů, respektují požadavek diskrétnosti a garantují vysoký standard služeb. Zřizovatelem Dona Linky je Bílý kruh bezpečí.

„Osobám ohroženým domácím násilím, jejich příbuzným a známým Dona Linka nabízí porozumění a důvěru, poskytuje okamžitou odbornou psychologickou, právní, organizační a morální podporu, pomáhá orientovat se v aktuální situaci, pomáhá sestavit individuální bezpečnostní plán, poskytne praktické rady a pomáhá nalézt další vhodný postup, zprostředkuje informace o možných sociálně-právních a trestněprávních opatřeních, pomůže orientovat se v systému služeb sociální záchranné sítě pro oběti domácího násilí a trestných činů, pomůže vyhledat bezpečné ubytování a přivolá v případech vážného ohrožení zdraví a života urgentní pomoc.“²⁹

---

²⁹ <http://www.donalinka.cz> - odkaz

POKUD JSTE OBĚTÍ DOMÁCIHO NÁSILÍ NEVÁHEJTE VYHLEDAT RADU, PODPORU A POMOC.

NEJDRÍVE JDE O LIDSKOU DŮSTOJNOST,

Domácí násilí začíná tím, že blízká osoba:

- vás opakovaně uráží;
- vás opakovaně ponižuje před ostatními lidmi;
- je ve vztahu k vám majetnická a žárlivá;
- vám zakazuje styk s přáteli a s vaší rodinou;
- kontroluje veškeré vaše finance.

KDE HLEDAT RADU A PODPORU – DOPORUČENÉ KONTAKTY

- Příbuzní, přátelé		
- Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy	viz Zlaté stránky	
- Linky důvěry v místě	viz Zlaté stránky	
- Linka důvěry RIAPS	222 580 697	nonstop
- Centrum krizové intervence	284 016 666	nonstop

PAK JDE O ZDRAVÍ

Domácí násilí pokračuje, když blízká osoba:

- vám vyhrožuje a zastrahuje vás;
- vám opakovaně fyzicky ubližuje;
- vás přinutí k sexuální praktikám, které se vám nebo je přes váš odpor na vás vykoná;
- opakovaně ničí vaše věci.

KDE HLEDAT POMOC – DOPORUČENÉ KONTAKTY

- Záchraná služba	155	nonstop
- Zdravotnické zařízení	praktický lékař	
- ROSA <i>(centrum pro týrané a osamělé ženy)</i>	241 432 466 602 246 102	
- Azylová zařízení v místě	informace poskytně DONA linka	
- Bílý kruh bezpečí <i>(poradna pro oběti trestných činů)</i>	257 317 110	nonstop

A NAKONEC JDE O ŽIVOT.

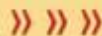
Domácí násilí může končit tím, když blízká osoba:

- požaduje naprostou kontrolu nad vším, co dělá;
- ve vás vzbuzuje vydíráním obavy o život;
- vám opakovaně vážně fyzicky ubližuje;
- vám vyhrožuje zmrzačením nebo zabitím.

KDE HLEDAT ZÁCHRANU – DOPORUČENÉ KONTAKTY

- Policie ČR	158	nonstop
- Záchraná služba	155	nonstop
- Zdravotnické zařízení	praktický lékař	
- Azylová zařízení v místě	informace poskytně DONA linka	
- ROSA <i>(centrum pro týrané a osamělé ženy)</i>	241 432 466 602 246 102	
- Bílý kruh bezpečí <i>(poradna pro oběti trestných činů)</i>	257 317 110	nonstop

VE VŠECH PŘÍPÁDECH VOLEJTE LINKU POMOCI
PRO OBĚTI DOMÁCIHO NÁSILÍ – NEPŘETRŽITÝ PROVOZ

DONA LINKA 2 51 51 13 13

(zdroj: www.donalinka.cz)

Občanské sdružení Rosa

Občanské sdružení ROSA je nestátní nezisková organizace, která je specializovaná na pomoc ženám, které se staly obětí domácího násilí, případně i jejich dětem.

ROSA pomáhá ženám od roku 1993, kdy vystupovala jako nadace a od roku 1998 jako občanské sdružení.

„Cílem o.s. ROSA je: Komplexní pomoc ženám obětem domácího násilí a jejich dětem, která sestává:

- *z krizové intervence*
- *z socioterapeutického, sociálně právního a psychosociálního poradenství*
- *z specializovaného poradenství (psychologická, právní pomoc)*
- *z možnosti azylového ubytování s utajenou adresou v případě ohrožení na životě násilným partnerem jehož součástí je i sociální poradenství. Smyslem je poskytnutí bezpečí, jistoty, posilování klientek, aby našly sílu a pomalu vlastními silami dokázaly situaci změnit.“³⁰*

Cílem je rovněž uznání domácího násilí jako závažného celospolečenského problému a vylepšení systému pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem. Aby bylo dosaženo tohoto účelu, spolupracuje se státními a zastupitelskými orgány, policií a neziskovými organizacemi, které se věnují obdobné problematice jednak v České republice, ale i v zahraničí.

Cílovou skupinou jsou ženy - oběti domácího násilí a jejich děti, které se ocitají v nepříznivé sociální situaci.

Pracovnice o.s. ROSA respektují etický kodex, který je založen na ochraně práv klientek, účtů, mlčenlivosti, stranickým přístupů a bezplatném poskytování psychosociálního a právního poradenství. Pracovnice občanského sdružení ROSA procházejí celou řadou odborných školení a výcviků, jednak u nás, ale i v zahraničí.

Jako přímou pomoc obětem domácího násilí má ROSA registrovány podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách 3 sociální služby:

1. **Odborné sociální poradenství** v Informačním a poradenském centru ROSA. Zde jsou ženám nabízeny bezplatné jednorázové i dlouhodobé poradenství: sociálně právní, psychosociální, socioterapeutické. V případě potřeby a možnosti zajišťují klientkám i právní poradenství.

---

³⁰ www.rosa.cz

2. **Azylové ubytování** v azylovém domě ROSA s utajenou adresou pro ženy oběti domácího násilí a jejich děti. K pobytu v azylovém domě jsou přijímány ženy s dětmi i ženy bezdětné, které jsou ohrožené násilím v rodině. V azylovém domě nejsou krizová lůžka - k pobytu jsou ženy přijímány až po vstupní konzultaci v Informačním a poradenském centru ROSA. Za pobyt ženy platí, poradenství je bezplatné.
3. **telefonickou krizovou pomoc** na pevné lince 241 432 466 (po, út 9-18h., st, čt 9-16h., pá 9-14h.) a SOS lince 602 246 102 (po-pá 9-18h.)
4. **internetové poradenství** na poradna@rosa-os.cz. Internetové poradenství i telefonická pomoc slouží obětem domácího násilí, násilí ve vztazích, příbuzným obětí, pracovníkům státních institucí, sociálních odborů, neziskových organizací pomáhajících obětem domácího násilí.

„ V informačním a poradenském centru ROSA bylo v letech 1998 - 2008 bylo poskytnuto celkem 6 780 konzultací 1 715 ženám. Azylový dům ROSA pomohl v letech 1998 - 2008 celkem 170 ženám a 190 dětem. Od roku 1998 do konce roku 2008 bylo poskytnuto 11 291 krizových telefonických intervencí. “³¹

5.3 Spolupráce neziskových organizací, intervenčních center a Policie ČR

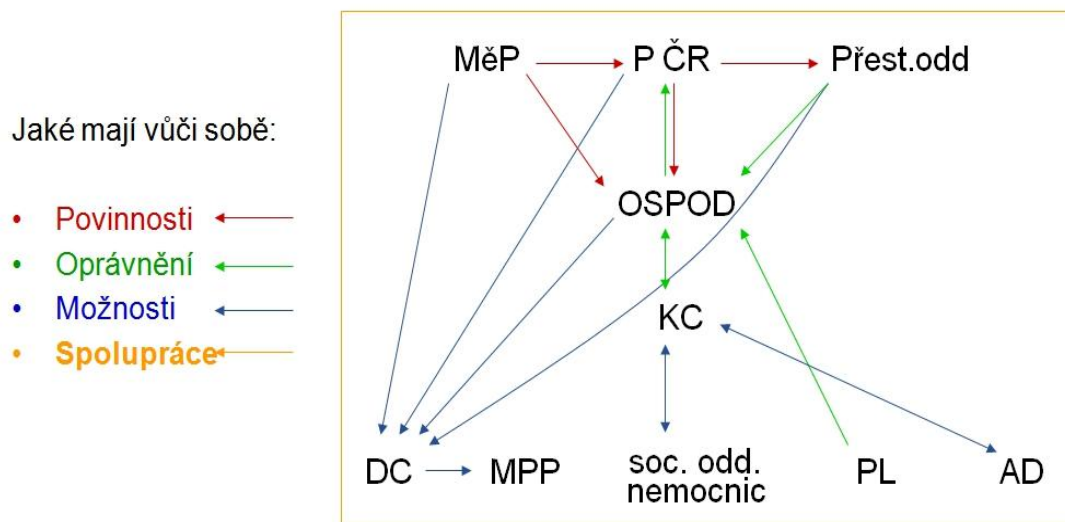
Neziskové organizace a Policie České republiky mají společný cíl, kterým je pružné a rychlé vyloučení následků domácího násilí, dále celospolečenská osvěta o fenoménu domácího násilí, adekvátní právní klima v problematice domácího násilí, prevence a školení nových, ale i stávajících odborníků na tut problematiku. Z výše uvedeného je patrné, že jejich spolupráce na sebe vzájemně navazuje a vede k efektivnímu boji proti domácímu násilí. Jak již bylo v jiné kapitole uvedeno, v zákoně č. 135/2006 Sb. je stanovena povinnost Policie České republiky vyzoomět místně příslušné intervenční centrum, které následně poskytne ohroženým osobám komplexní poradenské i sociální služby. A dále v případech, že v rodině, kde dochází k domácímu násilí, jsou děti, má zákonem stanovenou povinnost vyzoomět i Odbor sociálně právní ochrany dětí. Další spolupráce je podpořena společným zájmem pomoci a dále zkvalitnit poskytované služby.

---

³¹ www.rosa.cz

Specialisté zejména z Bílého kruhu bezpečí a Rosy se zúčastňují školení odborníků z řad policistů (specializované skupiny řešící domácí násilí), které se pořádají formou seminářů, přednášek i besed. Na těchto společných setkáních se nabízejí zkušenosti a názory na problematiku domácího násilí jak z pohledu sociálních pracovníků, tak policistů. Společně se podílejí na výrobě a šíření letáků, informačních brožur a dalších písemností, které slouží k zvýšení informovanosti nejen ohrožených osob, ale i široké veřejnosti. Nedílnou součástí spolupráce je nejen eliminace a odstranění následků domácího násilí, ale i prevence. Pro komplexní systém pomoci osobám, které jsou ohroženy domácím násilím, je důležité propojení státních i neziskových organizací. Vzájemná spolupráce přináší interakci sociálních a psychologických aspektů pomoci, kterou zabezpečují pracovníci neziskových a státem garantovaných sociálních služeb s právním rámcem a jeho případnou aplikací, kterou zabezpečuje Policie.

VAZBY ORGANIZACÍ/ SUBJEKTŮ

(zdroj: bkb, o.s.)

6. Empirická část

6.1 Stanovený cíl průzkumu

Před vytyčením samotného průzkumného cíle jsem čerpala podklady z nastudování příslušné literatury, která je zaměřena právě na domácí násilí.

Rovněž jsem si nastudovala již v minulosti provedené průzkumné práce na toto téma, kdy jsem se tímto snažila vyhnout případným problémům, se kterými se musely potýkat osoby, jež se výzkumem na toto téma zabývaly.

Bylo samozřejmostí, že jsem pak následně směřovala své představy o průzkumu tím způsobem, aby odpovídaly naturelu mé diplomové práce a aby byly v našich podmínkách realizovatelné.

Posloupně jsem se v uvedené etapě při určování cíle průzkumu zamýšlela nad otázkami, které by vedly k zodpovězení stanovených hypotéz:

H1: Jednání Policie ČR s oběti domácího násilí je na dobré úrovni.

H2: Oběť vnímá jednání Policie ČR jako efektivní.

H3: Oběť hodnotí potrestání pachatele jako dostatečné.

6.2 Výběr a klasifikace průzkumného souboru

V uskutečněném průzkumu šlo o výběr, který byl záměrný, neboť zde byl nutný souhlas osob, které byly ochotny se průzkumu účastnit. Oběti domácího násilí jsem si určila jako cílovou skupinu, kdy tyto osoby měly v průběhu převážně posledních dvou let vlastní zkušenosti s domácím násilím, byly oběti domácího násilí a právě z tohoto důvodu byly nuceny žádat Polici ČR o pomoc.

Vzhledem k tomu, že jsem policistka – obrátila jsem s žádostí na své kolegy s místně příslušných orgánů Policie PČR hl. m. Prahy, abychom společně vytipovali vhodné adeptky na průzkumný vzorek. Nakonec bylo vybráno 5 obětí domácího násilí, na které jsem se následně obrátila, vysvětlila jsem jim smysl a význam mého průzkumu. Apelovala jsem zejména na fakt, že cílem mého průzkumu je zjistit, kde jsou případné nedostatky a slabiny v přístupu a práci mých kolegů policistů a mohu konstatovat, že ani jedna z oslovených žen mi nedala zamítavé stanovisko.

Bylo rovněž samozřejmostí, že jsem jim zaručila naprostou anonymitu. V průběhu rozhovoru jsem si dělala poznámky a poznamenávala všechny podstatné body. Respondentkám jsem sdělila, že jsem policistka, tento fakt nebyl z jejich strany nikterak negativně vnímán ani pocíťován, přestože jsem si z prvopočátku nebyla jista, zda mám tuto skutečnost vůbec sdělovat.

6.3 Průzkumná metoda – rozhovor orientovaný na problém

Získaná data jsem shromažďovala metodou rozhovoru, který byl zaměřen na problém. Osobám, jež se rozhovoru účastnily, jsem pokládala sondující otázky, které vymezují, zda je problematika pro ně prioritní a jaký má pro ně význam. Dále zde byly otázky návodné, jejichž forma a obsah byly dopředu vytyčeny a také zde byly otázky ad-hoc, kdy tyto byly nepředpokládané a vyplynuly z kontextu tak, aby byla respektována celistvost rozhovoru vedeného na danou problematiku.

Na rozhovor jsem byla připravena tak, že jsem měla cíleně vypracované otázky, kdy tyto byly stěžejním bodem rozhovoru. Preferovala jsem otevřené otázky, na které navazovaly z kontextu rozhovoru další podotázky v souladu se zaměřením zvolené preference respondentek.

K samotnému vlastnímu rozhovoru došlo v domácím prostředí dotázaných osob, kdy čas jimi zvolený jim poskytoval prostor k vyjádření se tak, aby se cítily spontánně a nebyly ničím a nikým rušeny. Toto prostředí jsem zvolila s ohledem na jejich časové možnosti, kdy jsem se snažila brát maximální ohled na jejich prožitá traumata z doby minulé. Mým záměrem bylo u dotázaných osob navodit pocit důvěry, kdy jsem přesvědčena, že tento podstatný a důležitý aspekt byl splněn.

Úvodní část byla věnována základním poznatkům, týkající se respondentek, t.j. jejich osobní data, týkající se věku, rodinných poměrů a poznatky vedoucí k jejich životním partnerům, kteří se dopuštěli násilí na jejich osobách.

Tímto směrem koncipované otázky splnily základní představu o osobě, jež byla vystavena násilí, dalším členům rodiny a samotné osobě agresora. Rovněž tak došlo k otevření prostoru pro rozhovor k problému domácího násilí, jeho vzniku, průběhu, eskalaci a následně k práci Policie ČR a potrestání agresora.

Každý rozhovor jsem poté zpracovala jako samostatnou kazuistiku, která je tvořena mimo jiné i doslovným uvedením použitých výrazů a citacemi odpovědí a to z důvodu větší autentičnosti výpovědí. V kazuistikách jsou změněny nejen jména respondentek, ale i další identifikátory a to z důvodu zachování anonymity obětí.

6.4 Kazuistiky

Případová kazuistika č. 1 – Petra

Petře je 35 let, žije v Praze v rodinném domku. Petra je absolventkou vysoké školy a v současné době pracuje jako odborná asistentka na vysoké škole. Petra prožila své dětství jako jedináček v harmonické bezproblémové rodině, kde oba rodiče byli také vysokoškoláci. Přístup rodičů k Petře byl velice vstřícný a podporující, k žádnému násilí v rodině nedocházelo. V roce 1998 se Petra vdala. Vzala si svého kolegu z práce Mirka. Mirek byl velice charismatický a pozorný muž. Petru neustále zahrnoval pozorností a dárky.

Po roce od svatby se jim narodila dcera Jarmila, které je v současné době 11 let. Jejich soužití bylo bezproblémové až do chvíle, kdy Petra odešla na mateřskou a začala být na Mirkovi finančně závislá. Mirek chtěl s Petrou trávit všechnen čas po svém návratu z práce, nejdříve jí to imponovalo, vykládala si to jako projev lásky, postupem času ji to začalo izolovat od jejích přátel i rodiny. Mirek si „užíval“, když byla Petra doma a poskytovala mu kompletní servis. Potíže s domácím násilím se objevily poté, co začala opět pracovat. Změna s nástupem do práce byla spouštěčem častých hádek, které se postupně měnily v domácí násilí. V době, kdy začaly fyzické ataky, pociťovala Petra, že s Mirkem již nežije, ale spíše přežívá. Jako jediný důvod, proč v manželství setrvala, byla jejich dcera Jarmila

Velmi často se hádali a Mirek Petru fyzicky napadal, bil ji pěstmi do obličeje, žeber i břicha, fackoval ji. Na Policii se Petra obrátila asi před 5 lety, ale přivolání policisté se dostavili na místo až v době, když se incident uklidnil a proto po chvíli z místa odjeli s tím, že pokud chce „něco“ Petra hlásit, tak se musí dostavit na služebnu. Dá se říci, že policisté nic neřešili, pomocnou ruku Petře nepodali. Volala policisty opakovaně, ale ve většině případů policisté na místě nezasahovali. Petra z policistů cítila, že je obtěžuje. Dokonce i Mirek jednou volal Policii a to proto, aby získal alibi vymyšleným útokem. Policisté na místě nepoučili Petru o možnostech řešení domácího násilí ani o organizacích, které

obětem pomáhají. Situace se vyhroutil asi před půl rokem, kdy zasahující policisté vykážali Mirka z obydlí na 10 dnů. Rozhodnutí o vykážání Petra komentuje takto: „Poslední atak byl asi před půl rokem a to už policajtům došly nervy. Na místo přijel jeden policajt, který Mirkovi řekl, že domlouvání nikam nevede a že ho tedy vykáže z domu. Vypsal nějaké papíry, pak mi řekl, že Mirka vykážal na 10 dní a že já mám alespoň čas, si vše rozmyslet“. Institut vykážání policista užil bez souhlasu Petry. Petra o vykážání uvádí, že „to nechtěla kvůli Jarmilce, vlastně ani nechtěla, aby policajti Mirka vykážali“. S odstupem času hodnotí vykážání kladně. Asi po dvou dnech po vykážání se s Petrou spojili pracovníci z Intervenčního centra, kteří jí nabídli nejen právní, ale i psychologickou pomoc. S prací Intervenčního centra byla velice spokojená, měli vůči ní profesionální přístup. Policie případ ještě šetří, protože chybí svědci, kteří by mohli vnést „světlo“ do výpovědí jak Petry, tak i Mirka. Na otázku, jak vnímala šetření Policie, uvedla: „Nejdřív jsem měla úplně hroznej pocit, ale teď to s odstupem docela chápu. Můj advokát mi to vysvětlil. Četla jsem výpovědi svého muže, bylo mi z nich smutno, jen samé lži. Je pro mě zarážející a nepochopitelné, že se v tom ještě policajti dokáží orientovat. Domnívám se, že Mirka nakonec stejně neodsoudí, že mu to projde“. Na neziskové organizace se pro pomoc neobrátila.

Tato kauza je specifická v tom, že oba měli stejného zaměstnavatele, což vedlo ještě k většímu pocitu studu a snaze domácí násilí utajit. Velkým problémem je zde, jako u většiny, i společný majetek. Nyní žije Petra v jejich rodinném domě a již rok se „vleče“ rozvodové řízení s Mirkem. Kontakt je mezi nimi velmi napjatý a k tomu i přispívá fakt, že se v současné době řeší majetkové spory a cestou OSPOD úprava styku otce s dcerou.

Případová kazuistika č. 2 – Martina

Martina bydlí v panelovém domě na jednom pražském sídlišti se svým přítelem Jirkou a jejími dětmi Martinkou a Jendou. Je jí 26 let, Jirkovi je 33 let. Martince jsou 2 roky a Jendovi je 6 let. Martina je v současné době na rodičovské dovolené, má základní vzdělání, protože ještě před maturitou odešla ze střední školy. Po odchodu ze školy pracovala jako pomocná síla v kuchyni a přivydělávala si úklidem. Jirka je bez trvalého pracovního procesu, občas má nějakou brigádu, kdy pracuje na stavbě jako pomocný stavební dělník. Na Úřadu práce v evidenci není. Vyučil se zámečnickem, ale své řemeslo

nikdy nedělal. Hodně a často pije, má několik záznamů v rejstříku trestů pro majetkové trestné činy. Seznámili se náhodně na oslavě narozenin jejich společného přítele.

Martina vyrůstala společně se svými bratry v úplné rodině na vesnici v Jižních Čechách. V její rodině se znaky domácího násilí již objevily a to vždy, když byl její otec pod vlivem alkoholu. V tomto stavu se choval agresivně a před dětmi napadal jak fyzicky tak slovně matku.

Dan, bývalý přítel Martiny a otec nezletilých dětí, se s Martinou ani jejich dětmi nestýká, nemá žádný zájem o jejich výchovu, výživné platí v plné výši a včas. Měl by pracovat někde v Německu jako číšník.

V jaké rodině vyrůstal její současný přítel Jirka, Martina neví, jeho rodiče nezná ani sourozence. Jirka se rozhovoru o své rodině vyhýbá.

Od počátku jejich vztahu dost pil a pak se choval vůči Martině násilně, z počátku se jednalo pouze o psychické násilí. Martinu často urážel, vyhrožoval jí a byl povýšený. K jejím dětem se ale choval vždy pozorně a s láskou, vystupoval jako jejich “pravý otec”. Za své ataky se Monice vždy po vystřízlivění omlouval, zahrnoval ji pozorností. Asi po necelém roce jejich společného žití, začal Martinu napadat i fyzicky. Spouštěcím mechanismem byl nejen alkohol, ale i peníze, které mu chyběly na alkohol po „vyhození“ z práce.

Ataky se odehrávaly za zavřenými dveřmi, Martina se snažila násilí snášet. Jednoho dne, kdy násilí ze strany Jirky bylo již nesnesitelné, bil a kopal ji “snad úplně všude” a ona začala hlasitě plakat a volat o pomoc, zaslechla ji susedka, která zavolala na Policii. Policie věc vyřešila na místě domluvou. Po odjezdu Policie byl nějakou dobu klid, fyzické útoky nebyly tak intenzivní a časté. Bylo to ale pouze přechodné období, tzv. “ticho před bouří”. Při dalších útocích již Policii volala sama Martina, ale pouze když se jednalo o hodně vyhrocené situace. Byla vždy Policií poučena, že se má dostavit na oddělení k sepsání protokolu, ale to Martina odmítala. Ze získaných informací je patrné, že Martina svým přístupem vyšetřování domácího násilí protahovala a s Policí nespolupracovala. Byla několikrát ze strany Policie dotazována, zda se má její oznámení dále šetřit, Martina vždy odpovídala: „Že nechce nic řešit, že se Policie má na šetření vykašlat“. Následně byl Jiří z důvodu nesplnění alternativního trestu – odpracování veřejně prospěšných prací umístěn

na 6 měsíce do výkonu trestu. Domácí násilí se nikdy nedořešilo, protože „kde není žalobce, není ani soudce“.

V současné době žije Martina s dětmi sama, s Jirkou si píše, dokonce ho navštěvuje ve výkonu trestu. Zda s ním bude po propuštění dále žít, neví. Stále ataky Jirky omlouvá s tím, že Jirka přeci miluje její děti a ty potřebují otce.

Případová kazuistika č. 3 – Kateřina

Kateřině je 33 let, bydlí v malém bytě ve staré výstavbě na okraji Prahy. Má středoškolské vzdělání – je vyučená kadeřnice, která si následně studiem při zaměstnání v oboru kosmetička dodělala maturitu. Vyrůstala bez otce pouze s matkou, která pracovala jako učitelka. Výchovu své dcery nikdy nezanedbávala. Když otec odešel, bylo jí pět let. Od této doby nemá o svém otci žádné zprávy. Matka pak měla několik vztahů, žádný z nich však nebyl trvalejšího charakteru, pokud jde o projevy násilí, tak k tomuto nikdy nedocházelo nebo ho Kateřina nikdy neviděla. Po dokončení studia ve svých 21 letech začala pracovat v kosmetickém salonu jako kosmetička. Přítel Tonda poznala „na inzerát“. Po roce a půl „chození“ se Kateřina přistěhovala k Tondovi do jeho bytu. Tonda je také středoškolák, pracuje jako číšník, je zábavný a společenský, rád bývá středem pozornosti, má rád pěkné a značkové oblečení. Ve své práci byl velice oblíbený. Kateřina uvedla, že na Tondovi měla ráda jeho smysl pro humor. Po roce společného bydlení si ho vzala, děti zatím neplánovali. Do svatby se Tonda choval velice ohleduplně, byly zde však již v této době náznaky agrese, pokud se mu něco nedařilo – byl vzteklý, impulzivní a pod..

Když zpětně vyhodnocuje její soužití s Tondou, uvědomuje si, že k prvotním projevům fyzického násilí došlo asi před více jak rokem, kdy ho bezdůvodně podráždilo, když přišla z práce později, než bývalo obvyklé. Kateřina nikdy nebyla se svými zraněními u lékaře, vůbec poprvé kontaktovala linku 158, až když ji Tonda velmi hrubě vyhrožoval dalším fyzickým napadením a to v místě, kde Martina pracovala. Jako velkou pomoc ze strany policistů vnímala Tondovo „odvedení z bytu a předvedení na oddělení“, kde si Tonda nechali až do druhého dne.

Přivolání policisté jí neposkytli žádné informace o problematice domácího násilí. Informace získala až při sepisování protokolu, ke kterému byla ze strany Policie vyzvána. Během své výpovědi uvedla, „že šla ataky oznámit na Policii již mnohokrát, ale vždy tam čekala moc dlouho a pak ztratila odvalu a odešla“. S prací Policie a dalších orgánů státní

správy byla nespokojená. Na dotaz, jaký měla z práce policistů pocit, uvedla, že „špatný“. Naopak velice pozitivně hovořila o telefonickém poradenství blíže nezjištěné neziskové organizace. V současnosti není ještě policejní vyšetřování v dané věci ukončeno. Jak vše dopadne, zda-li bude Tonda potrestán, je Martině jedno. Od Tondy odešla, podala žádost o rozvod a už žádného partnera nechce. Na dotaz, jak by zhodnotila policejní šetření, doslova uvádí: „už bych nikdy nic neoznamovala, kdybych věděla, co budu muset podstoupit“.

Případová kazuistika č. 4 – Veronika

Veronice je 30 let a žila se svým přítelem Zdeňkem a jeho otcem v bytě na sídlišti. Veronika je středoškolačka, pracuje jako managerka v jedné soukromé společnosti. Je pracovně hodně vytížená, hodně času tráví v práci. Vyrůstala v úplné rodině v menším městě na Moravě, do Prahy se nastěhovala již ve svých patnácti letech, protože zde začala chodit na střední školu. V této době bydlela u sestry své matky Jany. Po studiu si zde našla zaměstnání a v Praze “zakotvila”. V její rodině se násilí v žádných podobách neobjevovalo, jen otec byl dominantní. Oba rodiče jsou v současnosti nezaměstnaní. Se svým přítelem Zdeňkem se seznámila ve svých 26 letech, tedy před čtyřmi lety, na oslavě narozenin jejího kolegy. Veronika bydlela v podnájmu s vysokým nájmem, proto se po třech měsících známosti ke Zdeňkovi nastěhovala. V bytě se Zdeňkem bydlel i jeho nemocný otec. Soužití se Zdeňkovým otcem bylo velice problematické, vznikaly neustálé konflikty. Zdeněk pracuje jako řidič. Je tichý, nekonfliktní, spíše „pecivál“. Jeho velkým koníčkem je cyklistika, které věnuje veškerý svůj volný čas. Veronika a Zdeněk nemají žádné děti.

K prvotním agresivním projevům začalo docházet asi po roce společného soužití, kdy se množily konflikty mezi Zdeňkovým otcem a Veronikou. Zdeňkův otec se, ale v přítomnosti Zdeňka choval k Veronice kamarádsky. Toto vedlo ke konfliktům i mezi Veronikou a Zdeňkem, když si Veronika postěžovala. Zdeněk Veroniku opakovaně fyzicky napadal. Z toho důvodu byla nucena několikrát vyhledat lékařské ošetření. Ošetřující lékař v rámci oznamovací povinnosti “o častých modřinách a podlitinách” vyznamoval Policii, která následně Veroniku kontaktovala. Policie Veronice vysvětlila problematiku domácího násilí, ale Veronika si stále trvala na svém, že si veškerá poranění způsobila sama svou nešikovností. Po jednom z mnohočetných ataků Veronika zavolala na místo Policii. Policisté na místo přijeli z důvodu velkého nápadu trestné činnosti až v době, kdy se již

situace uklidnila. Policisté ji poučili, že se má následující den dostavit k sepsání protokolu, což také následně učinila. Věc byla kvalifikována jako přestupek proti občanskému soužití a tudíž oznámena na Obecní úřad ke správnímu řízení. Veronika však nedala souhlas s projednáním přestupku, protože nechtěla, aby věc byla dále “přetřásána”. Při posledním fyzickém útoku, kdy Veronika hledala na Policii pomoc, zasahující policisté omezili Zdeňka na osobní svobodě do druhého dne. V té době, byla již Veronika rozhodnuta, že soužití se Zdeňkem nemá cenu a že od něj odejde. Na otázku, co se stalo po příjezdu Policie, Veronika uvedla, že „Zdeňka policajti odvezli, jeho otec na mě po celou dobu řval, že jsem nevděčná, že z jeho syna dělám kriminálníka. Celou dobu jsem brečela. Zabalila jsem si věci a odešla jsem z bytu pryč. Šla jsem ke kamarádce. Policajti mi dali seznam ubytoven. Následně jsem si našla podnájem“. Navzdory tomu, co ji Zdeněk udělal, stále k němu cítí lásku. Jeho ataky omlouvá a viní z nich jeho otce, kterého Zdeněk chránil. Dle jejího vyjádření je vlastně Zdeněk obět', která nepřiměřeně reagovala z důvodů psychického týrání otce. Nechce, aby byl Zdeněk souzený. Na dotaz, jak hodnotí práci Policie, uvedla, že „přijeli, když volala, chovali se normálně“. Práci Dona linky, kam se obrátila po telefonu, hodnotí pozitivně.

Případová kazuistika č. 5 – Tereza

Paní Tereza je 13 let vdaná, žije ve společném bytě se svým „tyranem“. Mají dvě děti – dceru 13 let, syna 7 let. Do roku 2001 šlo o harmonické manželství. V té době nastoupila paní Tereza do zaměstnání, a tudíž předpokládala, že se o péči o domácnost a děti s manželem alespoň částečně podělí. Po úmrtí otce manžela došlo ke změně manželova chování. Manžel začal pít, nebylo na něj spolehnutí. Bylo mu vše jedno, absolutně rezignoval. Po pár měsících odešel od rodiny k přítelkyni, která ho dle jeho sdělení chápala a respektovala ho. Po 2 měsících se vrátil zpět k rodině a začalo „peklo“. Manžel Terezu vinil ze svého odchodu, z toho, že si našel přítelkyni. Hodně pil a vždy po požití byl vůči Tereze vulgární. Z počátku se jednalo o pouze verbální ataky, které se přímou úměrou k míře požitého alkoholu měnily na fyzické ataky. Jednou, asi před 5 lety, v rámci svých výlevů, paní Terezu uchopil za paži a smýknul s ní tak silně, že upadla a hlavou narazila na topení. Na ruce měla modřinu, tržnou ránu na hlavě.

Na ošetření k lékaři ani na policii nešla, protože se hrozně styděla, přišlo by jí to trapné a nevěděla, co má říci. Hned následující den, když manžel vystřízlivěl, se velice

omlouval, vzniklou újmu jí kompenzoval kytkou a dárky. Když nepomáhaly omluvy, začal Terezu přesvědčovat, že vlastně za nic nemůže, že ho Tereza vyprovokovala. Tereza tomu nakonec uvěřila, začala hledat chyby v sobě. Nějakou dobu byl zase klid, nebo lépe „ticho před bouří“, občasné slovní útoky Tereza vůbec nevnímala. Doufala, že bude líp, že její láska k manželovi, vše změní k lepšímu. Pak následoval, opět pod vlivem alkoholu další fyzický atak, tentokrát to „odnesla“ dvě zlomená žebra a podlitiny. Sama uvádí, že „naštěstí“ v nemocnici věřili, že spadla ze schodů. Nechtěla, aby to kdokoliv řešil, chtěla svou „jistotu“, svou rodinu. Tyto ataky zatím probíhaly bez účasti dětí, proto možná Tereza násilí snášela. Sama uvedla, že nechtěla brát dětem otce a zničit tím rodinu. Opět bylo usmířování, dárky, společná dovolená, období „hýčkáni“. Tentokrát trvalo poměrně dlouhou dobu a Tereza začala věřit, že bude líp a vše se změní. Lépe nějakou dobu bylo, manžel dokonce omezil pití alkoholu. Ale přišla další osudová rána, manžel ztratil práci, pracoval jako pojišťovací agent. Byl doma a svůj žal a nečinnost utápěl v alkoholu. Ataky se vrátily, z počátku slovní, ale agrese a změna k fyzickým útokům nastala rychleji než v minulosti. Nastala i změna v tom, že byl vůči Tereze agresivní a výbušný i před dětmi. Kdy při jedné slovní roztržce, dceři, která bránila matku, vrazil „pár facek“. Dcera zareagovala pláčem a manželova reakce byla: „Můžeš si za to sama, neměla jsi se do toho motat“. Největším zlomem bylo fyzické napadení Terezy manželem před dětmi, kdy jí úderem pěstí do nosu zlomil nosní přepážku a dceři, která matku bránila, způsobil pohmožděniny na ruce. V té chvíli již Tereza věděla, že není cesty zpět, že se manžel nezmění a vyhledala pomoc na policii a u Dona linky, jejíž kontakt obdržela na policii.

Zavolat policii – linku 158 z domova se bála, měla strach, že policisté z mužské solidarity jí nebudou věřit, že se nechají ovlivnit tvrzením manžela, že je hysterka a proto si pár facek zasloužila. Z toho důvodu až následující den vyhledala policistku, se kterou v minulosti již jednala. Šla na policii se strachem a obavou a o to víc jí překvapil milý a vstřícný přístup policistky, které nakonec své trápení svěřila. Od policistky byla poučena o dalším postupu a kontaktech na poradenská centra. Tereza zhodnotila přístup policistky jako motivující, podporující a chápající, empatický, najednou cítila, že v tom není sama. Využila předaných kontaktů a telefonicky se spojila s Dona linkou, kde se dozvěděla pouze to, co již věděla z policie a osobně navštívila Bílý kruh bezpečí, kde ji poskytlí bezplatnou právní radu a pomoc psychologa. V rámci policejního šetření se rozeběhl kolotoč věčných výslechů na policii, odborných posudků, kterých se musela s dětmi podrobit. Nakonec byl

tyran postaven před soud, proti rozsudku soudu prvního stupně se agresor odvolal, městský soud věc vrátil zpět na obvodní soud, který nakonec vydal osvobozující rozsudek a to z důvodu nedostatečných důkazů. V té chvíli již Tereza cítila pouze velké zklamání, že její už té době bývalý manžel opět vyhrál a to i když na její straně bylo právo.

6.5 Rozbor kazuistik a rozhovorů

Při vyhodnocování uvedených kazuistik a rozhovorů se z posbíraných podkladů vyrýsovaly tři podstatné dominantnější kategorie. Tu první jsem nazvala ***počáteční zkušeností s Policií ČR, druhá vymezuje postupy a jednání policejního orgánu a třetí potrestání pachatele domácího násilí.***

Kategorie č. 1 – prvotní zkušenost

Uvedená kategorie vystihuje interpretaci dotázaných osob, která se týká způsobu jejich oznámení domácího násilí Policii ČR.

Respondent č. 1 – Petra

Na otázku, jestli Petra zvažovala oznámení na Policii ČR na svého násilného partnera, odpověděla: *“...že ne, hodlala jsem vztah ukončit, ale neměla jsem vyřešenou bytovou situaci a ze svého platu bych nebyla schopna zaplatit drahý pronájem, rovněž jsem se styděla za to, že budu celému okolí pro smích, nerozuměli by tomu a snad ani nevěřili ....”*

Na otázku, týkající se prvotního oznámení domácího násilí Policii, odpovídala: *“...dceři Jarmile bylo zhruba 8 let, svěřila jsem se své sestře, že mě manžel fyzicky napadá, že to je v poslední době čím dál tím častější, sestra se mu při jedné z návštěv svěřila s tím, že se dozvěděla, že mě bije, po jejím odchodu mě hrubě slovně napadal, za ty výrazy by se nemusel, jak se říká lidově, ani dlaždič stydět. Běžela jsem se schopat k dceři do dětského pokoje, kde jsem se uzamkla, manžel po krátké chvíli vykopl dveře a hulákal, že mě dobije, já jsem stačila ještě na poslední chvíli vytočit linku 158, policie dorazila na místo po cca. 5 minutách, manžela tehdy předvedli k výslechu, chovali se ne moc mile, vypadalo to jako, že jsem manžela vyprovokovala já, přitom....”*

Respondent č. 2 – Martina

“...já policii sama nevolala ... zavolala je moje kamarádka – sousedka, která žije vedle nás. Bylo už hodně pozdě večer a Jirka ztropil doma scénu, kdy na mne řval

a vyhrožoval, že mě zabije. Tehdy k nám dorazila městská policie, ta příteli domluvila na místě, Jirka sliboval, že bude klid, potom po chvíli odjeli ... o domácím násilí jsem se jim nezmínila, na nic se mě také neptali, zlom však nastal, když přítel operoval s tím, že ublíží i dětem, tehdy jsem volala l. 158, oni po chvíli dojeli a opětovně Jirkovi domlouvali, situace se na nějakou dobu zklidnila, já už ale měla stavy, že jsem se ho chtěla zbavit, chtěla jsem aby odešel ....”

Respondent č. 3 – Kateřina

Na položenou otázku, která byla zaměřena na případné přivolání Policie, Veronika uvádí: *“...měla jsem rozbitý mobil, ale taky jsem pochybovala o tom, zda mám vůbec volat ... nechtěla jsem hrotit situaci ještě více, bála jsem se, že to pak bude ještě horší, stále jsem se domnívala, že to může být v budoucnu lepší ....”*

“...jednou však za mnou Tonda došel do zaměstnání a choval se tak hrozně agresivně, že policii zavolal můj vedoucí, hrozně jsem se styděla, bylo mi to líto ... chtěl napadnout fyzicky i mého vedoucího ... já na něj křičela a on mi pak vyhrožoval, že mě zmlátí, že se nepoznám ... než došla policie, tak utekl ... podruhé jsem už volala policii já sama ... byl agresivní, doma rozbil nábytek a bylo mi jasné, že se za chvíli vrhne na mě, policie se k nám dostavila celkem rychle ... Tonda s nimi odmítl odejít a tak ho vyvedli ... nevím co mu tehdy řekli, ale byl nějakou dobu docela klidný a snažil se ovládat ...”

Respondent č. 4 – Veronika

“...volala jsem policii, byla jsem zoufalá ... poté, co ho odvedli, tak jsem navštívila lékaře, i ten se mě dotazoval, zda jsem napadení oznámila, policie mi pak volala ..., ale já pak, co jsem k nim přišla, tak jsem situaci bagatelizovala, v podstatě jsem jim nechtěla nic říct, řekla jsem jim taky, že to bylo poprvé ... oni mě dali nějaké vytištěné materiály s informacemi a já opustila policejní služebnu ... také mi řekli, že pokud jim nic nepovím, nebudou mi moci pomoci ...”

Respondent č. 5 – Tereza

„...zavolat policii, linku 158 z domova, jsem se bála ...“, měla strach, že policisté z mužské solidarity jí nebudou věřit, že se nechají ovlivnit tvrzením manžela, že je hysterka a proto si pár facek zasloužila. „... z toho důvodu, až následující den, jsem vyhledala policistku, se kterou jsem v minulosti již jednala a měla jsem z ní pocit, že by mně mohla pochopit a pomoci ...“

Kategorie č. 2 – postupy a jednání policejního orgánu

Zde jsem vyhodnotila výpovědi respondentek, vztahující se na postupy a jednání policejního orgánu v jednotlivých konkrétních případech domácího násilí, zhodnocení efektivnosti a přiměřenosti. Dále pak kvalitu poskytnutých potřebných informací o domácím násilí obětem tohoto fenoménu.

Respondent č. 1 – Petra

“...policisti mi prvotně pověděli, že Mirek je strážlivý, pochybovali o mém zranění, odvětili mi, že takto mi nemohou pomoci, že je to takové tvrzení proti tvrzení ... Mirkovi pohrozili, že se má uklidnit, jinak že ho předvedou a budou ho řešit ... Mirek mě ale stále napadal především slovně a tak jsem byla nucena opětovně policii zavolat. Přijeli na místo asi za půl hodiny. To už se ale Mirek uklidnil, já jsem otevřela a řekla, že je vše v pořádku a oni zase odjeli”. Při otázce, jestli policisté Petru poučili, odpověděla, že ne.

“... jednou mě zase začal mlátit a já Mirkovi řekla, že ho za to jednou zabiju, volal následně policii a když tito přijeli, tak jim vyprávěl jak ho chci zabít, že na něj řvu, že jsem hysterka, následně to všechno ještě přibarvil, že jsem na něj ukazovala nožem a vyhrožovala mu, no prostě úplně bláboly, měla jsem pocit, že se zblázním, byla jsem v tu chvíli naprosto bezradná. Naštěstí v neštěstí k nám přijeli policajti, co u nás v minulosti již byli a tak jeho blábolům nedávali velkou váhu, řekli mu, ať se zklidní a po chvíli odjeli ... k poslednímu mému napadení došlo někdy před 7 měsíci, Mirka policie konečně odvezla a vykázkala z domu ...”. Užití institutu vykázkání Mirka hodnotí: “... z počátku jsem litovala, ale z odstupem času jsem ráda, moc mi to pomohlo ... jinak jsem od nich dostala nějaké letáky ... řekli mi, že mám zavolat na krizovou linku, kde poskytují právní a jinou pomoc pro oběti domácího násilí ....”

Respondent č. 2 – Martina

“...Jirka vykřikoval, že zmlátí také Martinku... volala jsem policii přijeli a naštěstí proto, že Jirka neměl v bytě zapsaný trvalý pobyt, tak byl vyzván policií, aby byt opustil, neoplynula však ani hodina po odjezdu policie a to už řval pod okny a kopal do vstupních dveří bytu, dožadoval se vstupu do bytu, proto jsem volala policii opětovně, přijeli a Jirku odvezli ...”

“...Jirka stále u nás bydlel, ale já už se dusila, nemohla jsem s ním vydržet, nevěděla jsem však, jak se ho zbavit ...”

“...policisti mi všechno řekli, ale já jsem neměla zájem to řešit a jim jsem řekla, poté co Jirka nastoupil do výkonu trestu v souvislosti s dřívější majetkovou trestnou činností, že tak to pro mě skončilo ...”

“...jednou mi taky dali nějaké papíry, mám je snad ještě někde doma.”
Z následných otázek vyplynulo, že Martina byla od policistů na místě poučena, že se může obrátit s žádostí o pomoc na neziskové organizace, což odmítla a nikdy neučinila.

Respondent č. 3 – Kateřina

“...linku 158 jsem volala já, přijeli za chvíli, Tonda nechtěl s nima odjet a tak ho násilně vyvedli a někam odvezli ...”

“...potom, co ho odvezli, tak jsem se moc bála, co bude potom, co ho pustí, policajti měli na sobě takové černé uniformy a vesty, měla jsem pocit, že se ke mě chovají arogantně, je pravda, že jsem před tím, než jsem je volala vypila 2 skleničky vína, ale opilá jsem nebyla ... policisti mi nic neřekli, že prý se mi někdo ozve, dali mi nějakou vizitku s telefonními kontakty, že prý si jinak mám dojít k doktorovi a potom se mám dostavit na oddělení policie sepsat protokol.”

“Jednou jsem na jedno z čísel telefonovala, když jsem potřebovala poradit, ale byla to nějaká tísňová linka, sice mi řekli co bych tak asi měla dělat, ale jinak nic, měla jsem kde bydlet a tak jsem jejich pomoc nijak zvlášť nepotřebovala.”

Respondentka č. 4 – Veronika

“...za poslední dobu jsem opakovaně párkrát policii volala ... naposledy Zdeňka odvedli a propustili ho, až následující den.”

“...když ho policisti odvezli ... jeho otec na mě křičel a vyčítal mi, že z jeho syna dělám kriminálního. Probrečela jsem téměř celou noc, zbalila jsem si věci a odešla z bytu ... Později jsem si našla pronájem.”

“...oni mě dali nějaké letáky a vysvětlili mi, že jsou různé druhy pomoci a řešení, ostatně že si to mám všechno přečíst, že to je v těch letáčích popsáno, kam se mohu obrátit ... jako musím říci, že si mi snažili pomoci ...”

Respondentka č. 5 – Tereza

„...velmi mě překvapil milý a vstřícný přístup policistky, které jsem se absolutně se vším mohla svěřit ... policistka mě poučila o dalším postupu a kontaktech na poradenská

centra ... tyto jsem využila a telefonicky jsem se spojila s Dona linkou a osobně jsem navštívila Bílý kruh bezpečí, kde mi poskytli bezplatnou právní radu a pomoc psychologa... v rámci policejního šetření se rozeběhl kolotoč věčných výslechů na policii, odborných posudků, kterých jsem se s dětmi musela podrobit ...“

Kategorie č. 3 – potrestání pachatele domácího násilí

Zde jsou předložena data sdělená dotázanými osobami, která jsou zaměřena na určitou satisfakci a společenské odsouzení násilného jednání formou trestu.

Rovněž, zda pokládají potrestání osoby, ke které měly v době minulé a v některých případech stále ještě mají intimní a důvěrný vztah za dostatečný, či zda si ho vůbec přejí.

Respondentka č. 1 – Petra

“...je mi to nějak jedno, máme spolu vlastní dítě, a právě proto, je pro mě velmi těžké vstřebat myšlenku, jak mu budu jednou vysvětlovat, že jsem dítěti nechala zavřít tatínka...” Z této jednotlivé odpovědi, ale i z celého rozhovoru vyplývá, že násilí v manželství nenarušilo vztah Mirka a jeho dcery Jarmilky a že Petra vše vyhodnocuje, jako by případné potrestání Mirka mohlo být špatně vnímáno ze strany jejich dcery .

Respondentka č. 2 – Martina

“...pokud ho zavřou, je mi to celkem jedno ... nechci mu dělat větší problémy, nějak nad tím už nepřemýšlím ... vím, že je odsouzený a že už je jako potrestaný. Nechci to nijak hrotit a nezajímám se o to ...”

Respondentka č. 3 – Kateřina

“...nepřeji Tondovi nic zlého, je mi to v podstatě jedno, jestli ho pošlou sedět nebo ne, hlavně, že mám klid ... no asi by si zasloužil nějaký trest a to už proto, aby neublížoval druhým ... ale aby šel vyloženě sedět, tak to asi ani nechci ...”

Respondentka č. 4 – Veronika

“...všechno jsem chtěla stáhnout zpět, ale už je to u soudu a ten to řeší a tak to nejde. ... policisti to už taky dovyšetřili a tak nevím co bude, ale nechtěla bych, aby šel Zdeněk do vězení, myslím, že byl pod velkým vlivem svého otce a on byl pak agresivní a nezvládal to, již se o tom nechci vůbec bavit. Nedělá mi to dobře, když si na to vzpomenu ... jen snad ho nezavřou ...”

Respondentka č.5 – Tereza

„...manžel byl postaven před soud, proti rozsudku soudu prvního stupně se agresor odvolal, městský soud věc vrátil zpět na obvodní soud, který nakonec vydal osvobozující rozsudek a to z důvodu nedostatečných důkazů...“ V té chvíli, jak Tereza uvádí: *„cítila jsem pouze velké zklamání, že můj už bývalý manžel opět vyhrál a to i když na mé straně bylo právo.“*

6.6 Shrnutí a interpretace získaných dat

Samotný průzkum mi velmi pomohl dívat se na domácí násilí a jeho problematiku z jiného zorného úhlu. Měla jsem možnost poodkrýt soukromí týraných žen a tak alespoň částečně porozumět, proč určitým způsobem jednaly a dále proč tolikrát setrvaly v násilných vztazích. Z pohledu policistky jsem nucena konstatovat, že přestože se s problematikou domácího násilí setkávám, nebyla jsem do té doby, než jsem prováděla průzkum, schopna vnímat domácí násilí celkově jeho sociální rozměr.

Až po této zkušenosti a především po provedených velmi citlivých rozhovorech s dotázanými osobami jsem pochopila celkovou komplikovanost situace v níž se nacházely, některé stále nacházejí a že hledání řešení, které je optimální, je mnohdy velmi komplikované.

Provedeným průzkumem jsem se pokusila obsáhnout obecně položenou otázku: zda-li oběti domácího násilí považují pomoc poskytnutou prostřednictvím Policie ČR za dostatečně adekvátní a účinnou. Pomocí otevřeného kódování byla odpověď rozdělena do tří kategorií, které poté jako celek dávají odpověď na danou otázku. Mohu říci, že výsledky průzkumného šetření do určité míry umožnily na toto odpovědět.

Kategorie č. 1 – prvotní zkušenost s Policií.

Odpovědi v této kategorii mne poněkud překvapily, kdy v několika případech se Policie dozvěděla o domácím násilí od jiné, než týrané osoby, dále z odpovědí vyplynulo, že to bylo již v poměrně pokročilém stádiu násilného vztahu, oběť domácího násilí nebyla na zásah a postup ze strany Policie připravena, kdy kolikrát odmítla následně poskytnout informace a věc dále řešit. Také je zde zřejmé, že oběť nabízenou pomoc ze strany Policie, v případech takového oznámení, odmítla a nevyužila ji. Přesto lze mezi řádky z průzkumného materiálu vyzorovat, že i pouhý zájem ze strany Policie, sehrál určitou

roli, kdy týrané osoby přicházely nebo kontaktovaly policii, či jinou pomoc hned v zápětí. Lze tedy konstatovat, že došlo k překonání pocitu studu ve styku s Policií.

Kategorie č. 2 - Postupy a jednání policejního orgánu

Je to jedna z nejobsáhlejších kategorií, neboť v ní se dotázané osoby vyjadřují k zákrokům policistů, kteří se dostavili na místo poté, co byla kontaktována linka tísňového volání. Je zde zřejmá určitá spokojenost, kdy ve většině případů policisté byli na místě incidentu včas. Policisté však svým jednáním a postupem často v týraných ženách vzbuzovali dojem, že je tyto svoji prosbou o pomoc obtěžují. Také je zde fakt, že policisté, kteří zakročovali, nevyužili dostatečně své pravomoci omezit násilnou osobu na svobodě či násilnou osobu vykázat a to i v případech, že došlo k fyzickému napadení s viditelným zraněním.

U jedné z dotázaných osob došlo k aplikaci tzv. institutu vykázání a pachatel byl na dobu 10 dní z domu vykázán.

K problematice informovanosti o problematice domácího násilí se odpovědi respondentek rozcházejí. Část jich byla poučena již při prvotním setkání s Policií, ovšem množství informací, které jim byly ze strany policistů poskytnuty, považují za nedostatečné. Druhá část dotázaných osob nebyla při prvním kontaktu s Policií poučena o domácím násilí vůbec. Potřebné informace byly těmto osobám předkládány až v průběhu dalšího vyšetřování.

Kategorie č. 3 - potrestání pachatele domácího násilí.

Z průzkumného materiálu, který byl věnován této oblasti je naprosto zřejmě vyplývající citová vazba k osobě násilníka a to i přes prožité násilí. Respondentky jsou si sice vědomy, že domácí násilí, kterému byly ze strany násilníka vystaveny, není žádoucí, ale trest na úrovni trestního práva považují za nepřiměřeně tvrdý. Je zde přenášena i odpovědnost za skutek na jinou osobu. Rovněž je zde kladen ohled na děti, kdy v souvislosti s tím, se zde objevují výčitky svědomí, jak do budoucna bude dítěti vysvětleno, že tatínek byl ve vězení.

6.7 Závěr průzkumu

Po celkové analýze shromážděných údajů lze závěrem říci, že oběti domácího násilí pomoc ze strany Policie České republiky nevnímají za dostatečně účinnou a adekvátní.

Pod výrazem pomoci, není jen vlastní vyšetřování Policie, ale je zde požadavek a představa být uchráněna před opakujícím se bezprostředně hrozícím násilím. Rovněž tak samotné vyšetřování je interpretováno jako neúměrně dlouhé a byrokraticky zatěžující. Je zde upřednostněna forma pomoci, která by oběti pomohla nejdříve uniknout z násilného svazku a následně poté, aby následovalo řešení sociálních problémů, které se týká bydlení a dětí. Potrestání viníka nepovažují za důležité, nebo si ho dokonce nežadají a nepřejí. K tomu přispívá fakt, že u nich stále ještě přetrvává citový vztah k násilníkovi, který je umocněn existencí společného dítěte.

Na položenou otázku co pokladají za důležité, aby se změnilo ze strany přístupu Policie, nedokázala žádná z respondentek věcně odpovědět, kdy pak ze získaných dat vyplývá spíše negativní vnímání zkušenosti s příslušníky Policie, se kterými se měly možnost v průběhu zákroku a vyšetřování setkat. V téměř polovině případů policisté, oběti domácího násilí, neposkytli skoro žádné informace. Při svých služebních zákrocích ne vždy využili veškerá zákonná oprávnění tak, aby zamezili vzniku nebezpečí dalšího bezprostředního násilí.

Průzkumným šetřením bylo zjištěno, že Policie v této oblasti má nedostatky a i když došlo k poměrně značným změnám v naší společnosti ve vztahu k problematice domácího násilí, kdy tyto pronikají do policejní práce velmi pomalu. Stanovená hypotéza:

H1: Jednání Policie ČR s oběťmi domácího násilí je na dobré úrovni. H1 se nepotvrdila, byla falzifikována.

H2: Oběť vnímá jednání Policie ČR jako efektivní. H2 se nepotvrdila, byla falzifikována.

H3: Oběť hodnotí potrestání pachatele jako dostatečné. H3 se nepotvrdila, byla falzifikována.

Policie České republiky je zpravidla první kontaktovaná instituce, ke které se týraná osoba v případech domácího násilí obrací o pomoc. Tento kontakt je velmi podstatný a důležitý, neboť zde při neprofesionálním jednání a zásahu může dojít k posílení pozice agresora a tím k možné gradaci násilného chování. Pokud se však policistům podaří v oběti vyvolat dojem, že jsou schopni ji ochránit, poradit jí a že jsou na její straně, může to mít velmi podstatný vliv na další vývoj násilí ve vztahu.

Slabší stránkou mého průzkumu se může jevit omezenější počet dotázaných osob. Na toto mohu jen uvést, že ne každá dotázaná osoba byla ochotna se průzkumu zúčastnit a rovněž těsně před jeho uskutečněním došlo u tří respondentek k odmítnutí účasti a již nebylo možné rozšířit průzkumný vzorek.

Závěr

Za změnu přístupu k domácímu násilí, veřejnému mínění a odbourání předsudků vděčíme hlavně nestátním neziskovým organizacím, které představují významnou roli v medializaci tohoto problému. Dále zabezpečují i následnou péči o oběť, která si domácím násilím prošla. Provozují poradenská centra a krizové telefonní linky. Tam se oběti obracejí o pomoc a radu, jedná se především o bezplatnou psychologickou i právní pomoc. Slouží i jako dočasné útočiště pro oběti domácího násilí, které se rozhodly pro odchod od tyрана a z toho důvodu se ocitly bez přístřeší a finančních prostředků. V České republice funguje celá řada azylových domů, hlavně pro matky s dětmi. Postupně se začíná rozvíjet i speciální terapeutická péče zaměřená na pachatele domácího násilí.

Podstatným je také lidský přístup odborné veřejnosti (policisté, soudci, legislativci, lékaři, pracovníci sociálně-právní ochrany dětí, státní zástupci, učitelé) k domácímu násilí. Pouze ten, kdo dokáže pochopit podstatu tyranie, její vývoj a pozici oběti, je schopen na tento patologický jev adekvátně reagovat. K tomuto přispívají osvětové kampaně a výchovné programy, nejrůznější informační, školící a diskusní projekty. Organizátorem bývá nejen stát, ale i neziskové nestátní organizace. Nejpodstatnější význam má odborná pomoc v případech týrání dětí. Zásadní roli zde zastává empatický a informovaný rodič, pediatr, psycholog, učitel a vychovatel, pracovníci sociálního odboru a pracovníci jiných zainteresovaných organizací. Stejně je to i se seniory, jejichž pozice je výrazně slabší. Mnohdy jsou i nemohoucí a proto o to více závislí na agresorovi. Potřebují ve větší míře speciální přístup a pomoc ze strany odborníků.

Důležitou roli představuje i iniciativa zákonodárců. Zásadním krokem, který směřuje k efektivní ochraně obětí domácího násilí, se stalo přijetí nového zákona č. 135/2006 Sb. a to hlavně institut vykázání. V minulosti bylo možné zasáhnout až v době, kdy došlo k závažné újmě, zranění či úmrtí oběti, nyní policie může okamžitě jednat a vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a tím poskytnout oběti okamžitou pomoc, ale i čas, který může použít na uspořádání svého dalšího života (návrh na vydání předběžného opatření, návrh na rozvod manželství, vyřešení společného bydlení, podání trestního oznámení) a to vše v součinnosti se specializovanými intervenčními centry

a organizacemi, které ohroženým osobám podávají pomocnou ruku nejen v oblasti sociálně právní, ale i psychologické a organizační.

Problém domácího násilí se nedotýká pouze oběti násilí a agresora, ale celé společnosti. Všichni máme právo na život, ochranu zdraví a také ochranu před nelidským zacházením a ponižováním. Je zarážející, že v naší společnosti v 21. století, je domácí násilí docela běžným jevem, který se poměrně často vyskytuje v široké populaci. Zde je důležitý dlouhodobý aktivní přístup celé společnosti. Řešení domácího násilí je jako běh na dlouhou trasu, musíme se k němu postavit čelem, a přistupovat k němu jako k výzvě, která se týká každého z nás. Ve své diplomové práci jsem se snažila popsat nejdůležitější pojmy, týkající se jak institutu vykázání, tak domácímu násilí, jako celku.

Hlavním mým záměrem bylo podat ucelený pohled na vykázání násilné osoby ze společného obydlí v kontextu s nejaktuálnější novelou trestního zákoníku a zákona o Policii České republiky. Jsem si vědoma narůstající vážnosti tohoto celospolečenského problému a vím, že má práce je pouze dílečkem ohromné mozaiky, jakou lze nazvat domácí násilí. Snažila jsem se poukázat na to, že institut vykázání je účinným pomocníkem v řešení domácího násilí. Z důvodu špatné informovanosti a hlavně proškolení policistů je patné, že v této oblasti máme stále ještě velké rezervy, což je škoda, protože jde o neúčinnější způsob eliminace tyranie, který máme k dispozici.

Ve své práci jsem se pokusila poodhalit „roušku“, která zahaluje činnost policie v případech vykázání násilné osoby a řešení případů domácího násilí, jakých práv a povinností se oběť násilí může dovolat. Snažila jsem se popsat tři možné způsoby řešení domácího násilí a to jednak přes Policii ČR podáním podnětu pro zahájení trestního stíhání, v dalším případě prostřednictvím soudu podáním předběžného opatření či oznámením přestupku proti občanskému soužití, který následně řeší odbor vnitřních věcí Městského úřadu. Zpracování diplomové práce spolu s mými pracovními zkušenostmi mi pomohlo k ještě hlubšímu pochopení vážnosti problematiky domácího násilí a nutnost si všimat, co se děje za zavřenými dveřmi, protože samo o sobě neskončí! K tomu, aby mohla oběť násilného vztahu odejít, potřebuje pochopení, povzbuzení a podporu!

Všichni si musíme uvědomit, že odpovědnost za domácí násilí nese v plném rozsahu násilník, nikoli oběť. Násilí vůči blízké osobě je nepřípustné a neomluvitelné.

Stát má nejen právo, ale i povinnost vstoupit do rodiny, kde se vyskytuje násilí. Stát by neměl tolerovat žádné násilí, už vůbec ne to, ke kterému dochází ve vztahu blízkých osob a v soukromí.

Resumé

Diplomová práce na téma „Sociálně právní aspekty domácího násilí z hlediska práce policisty Policie České republiky“. Ve své práci se věnuji problematice domácího násilí z hlediska práce policisty PČR. Pokusila jsem se zde přiblížit danou problematiku, která je jednou z nejdiskutovanějších oblastí trestního práva a to vzhledem ke stále zvyšující se četnosti projednávaných případů.

V teoretické rovině přibližuji problém domácího násilí z pohledu oběti - ženy. V první kapitole Charakteristika domácího násilí se zabývám charakteristikou a terminologií domácího násilí a dále psychologickými aspekty tohoto patologického jevu. Druhá kapitola Příčiny a následky domácího násilí je zaměřena na příčiny a následky tohoto násilí, jeho vliv na děti a dále jsou zde blíže charakterizováni účastníci domácího násilí. Třetí kapitola s názvem Trestně právní aspekty domácího násilí mapuje právní normy vztahující se k této problematice. Čtvrtá kapitola pod názvem Úloha a možnosti Policie ČR v případech domácího násilí uvádí zákonné postupy policistů. Pátá kapitola Intervenční centrum a neziskové organizace uvádí přehled nestátních neziskových organizací, kde mohou oběti vyhledat pomoc nebo právní radu, kde podávají ženám pomocnou ruku.

Empirickou část tvoří průzkumné šetření, jehož základem byla metoda rozhovoru. Byl zaměřen na ženy, které byly oběťmi domácího násilí a tyto vyjadřovaly své názory a zkušenosti jednak k domácímu násilí – jeho vývoji a průběhu, ale i k postupu orgánů činných v trestním řízení. Výsledky průzkumu nepotvrdily stanovené hypotézy, vztahující se k danému tématu.

Na základě zjištěného souhrnu skutečností a poznatků, vztahujících se k tématu mé diplomové práce, jsem dospěla k závěru, že domácí násilí by nemělo být pouze individuálním problémem dotyčného páru, ale měl by být také problémem společnosti, kdy je na místě konstatovat, že vyspělost společnosti se měří tím, jak je schopna se postarat o ty, kteří pomoc potřebují a jsou ohroženi. Efektivní fungování správně nastavené mezirezortní spolupráce v boji proti domácímu násilí by mělo snížit, či dokonce eliminovat tento patologický jev

Anotace

Diplomová práce „Sociálně právní aspekty domácího násilí z hlediska práce policisty Policie České republiky“ se zabývá fenoménem domácího násilí v rodině z hlediska práce policisty PČR. Popisují zde tento jev, snažím se jej charakterizovat, rovněž se věnuji popisu postavení oběti a násilné osoby. Domácí násilí jako takové bývá většinou pro okolí skryté a probíhá bez přítomnosti svědků. Jako nejčastější obětí domácího násilí jsou ženy s dětmi.

Diplomová práce shromažďuje základní informace a pojmy k této problematice, dále uvádí autentické výpovědi obětí.

Annotation

This Diploma work on the topic „Social and legal aspects of domestic violence in terms of police work Police of the Czech Republic“ is concerned with phenomenon „home violence“ in a family on the part of work of policewoman/policeman of Police Czech republic. I describe this phenomenon here, I tried to characterize it and as well I apply to describing situation of casualties and violent men. A home violence as such is covert mostly for surroundings and it proceeds without attendance of witnesses. As the most frequent casualty of a home violence are women and children.

This Diploma work accumulates basic terms to this problem, further it mentions authentic allegations of casualties.

Klíčová slova

Domáci násilí, oběť, agresor, společnost, patologická rodina, násilí v rodině, týrané dítě, týraná žena, patologický jev, patologické jednání, domov, násilná osoba, institut vykázaní.

Keywords

Home violence, Casualty, Aggressor, Society, Pathological family, A violence in family, Battered child, Battered woman, Pathological effect, Pathological behaviour, Home, Violent Men, Institute of expulsion.

Použitá literatura a prameny

Právní normy

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
2. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
3. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
4. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
5. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
6. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
7. Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti
8. Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím (kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím)
9. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
10. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
11. Závazným pokyn Policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí
12. Závazný pokyn Policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění vykazání (kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí)

Literatura

13. Bednářová, Z., Pomoc obětem domácího násilí a jejich dětem, Sociální politika, 2000, č. 5
14. Buskotte, A., Z pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press a.s., 2008, 176 s., ISBN 978-80-251-1786-6
15. Dearing, A., Rakouský zákon o domácím násilí a jeho realizace In: Domácí násilí – stare problem, nova řešení?, Praha, Friedrich Ebert Stiftung, proFem a Rosa, 2001
16. Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol., Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě, Praha: Grada Publishing, 1995, 245 s., ISBN 80-7169-192-5

17. Conwayová, H., Domáci násilí. Praha: Albatros nakladatelství a.s., 2007, 160 s.,
ISBN 978-80-00-01550-7
18. Čechová J., Hořínková H., Mrázková Z., Bílá místa v péči o oběti domácího násilí. Analýza systému pomoci obětem domácího násilí s výstupy monitoringu domácího násilí v Jihomoravském kraji, Brno : Liga lidských práv, 2007, 148 s.
19. Čechová J., Langhansová H., Mrázková Z., Ujezská E. - Pomoc obětem domácího násilí, 2. díl, Brno : Liga lidských práv, 2006
20. Čírtková, L., Domáci násilí: fakta a paradoxy, SP: Sociální práce/Sociálna práca, 2006, 160 s.
21. Čírtková, L., Domáci násilí není privátní záležitostí nikdo nesmí být týrán pomoc existuje, Buletin prevence kriminality MV ČR, 2001, č.1, 32 s.
22. Čírtková, L., Domáci násilí ve faktech a teoriích, Garden On-Line, 2002, č.1
23. Čírtková, L., Macháčková, R., Vitoušová, M. - Domáci násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie, Praha : Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s., ISBN 80-86284-19-0
24. Čírtková, L. Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada, 2008, 212 s.,
ISBN 80 247-0868-X
25. Čírtková, L., Vitoušová, P. a kol., Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů, Praha : Grada Publishing, 2007, 191 s., ISBN 978-80-247-2014-2
26. Gardner, R.A., Syndrom zavrženého rodiče, Praha: JAN, 1996, 102 s.,
ISBN 80-85529-22-X
27. Hartl, P., Psychologický slovník, 1. vyd. Praha: Budka, 1994, 297 s.,
ISBN 80-901549-0-5
28. Hayesová, N., Základy sociální psychologie, 4. vyd. Praha: Portál, 2007, 165 s.,
ISBN 978-80-7367-283-6
29. Hronová, M., Vavroňová, M., Domáci násilí, Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007, Praha, 2008, 18 s.

30. Huňková, M., Voňková, J., Domáci násilí v ČR z pohledu práva, Justiční akademie, 2004
31. Huňková, M., Voňková, J., Domáci násilí v českém právu z pohledu žen, 1. vydání, Praha: proFem, o.p.s., 2004, 194 s., ISBN 978-80-903626-7-3
32. Hunt, M., Dějiny psychologie, Praha: Portál, 2000, 712 s., ISBN 80-7367-175-1
33. Huňková, M. - Násilí páchané na ženách In abc feminismu, Brno: Nesehnutí, 2004
34. Klimeš, J., Partneři a rozchod, Praha: Portál, 2005, 240 s., ISBN 80-7367-045-3
35. Koukolík, F., Drtilová, J., Vzpouza deprivantů, Praha: Makropulos, 1996, 303 s., ISBN 80-901776-8-9
36. Madar, Z. a kol., Slovník českého práva, 3 vyd., Praha: Linde a.s., 2002, 1842 s., ISBN 80-7201-377-7
37. Martínková, M., Macháčková, R., Vybrané kriminologické a právní aspekty domácího násilí: Dva příspěvky k problematice domácího násilí v České republice (empirické poznatky a rozbor vybrané právní problematiky), Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001, 143 s., ISBN 80-86008-98-3
38. Matoušek, O. a kol., Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi, Praha: Portál, 2005, 352 s., ISBN 80-7367-002-X
39. Matoušek, O., Slovník sociální práce, Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-549-0
40. Novotný, O., Zapletal, J. a kol., Kriminologie, Praha: Eurolex Bohemia, 2001, ISBN 80-8642-08-4
41. Monyová, S., Ženu ani květinou ..., Brno: Mony (Belami), 2004, 124 s., ISBN 80-239-3806-1
42. Ondrejko, P., Brezák, J., Lubelcová, G., Poláková, E., Sociálna patológia, Bratislava: VEDA vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, 2001, 311 s., ISBN 92-871-3889-3
43. Petrušek M. a kol., Velký sociologický slovník, 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, 747 s., ISBN 80-7184-311-3

44. Prokop M. a kol. - Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí, 2. vydání, Praha: Liga lidských práv, 2004, 79 s., ISBN-80-902570-8-9
45. Spoustová I. - Co je domácí násilí. Příručka pro Policii ČR a městskou policii, Praha: proFem, 2005
46. Szczepaníková, A., Žáková, M., Langhansová, H., Jak jednat v případech domácího násilí? Praktická doporučení pro příslušníky, příslušnice Policie ČR, Liga lidských práv, 2004, 24 s., ISBN 80-239-2207-6
47. Špatenková, N. a kol., Krizová intervence pro praxi, Praha: Grada, 2004, 197 s., ISBN 80-247-0586-9
48. Tomešová, M. - ... a muž ti vládnout bude, Praha: Ikar, 2007, 183 s., ISBN 78-80-249-0900-4
49. Vargová, B., Vavroňová, M., Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci, manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí, Praha: ROSA, 2006, 88 s.
50. Vitoušová P., Dynamika násilí na ženách v partnerských vztazích - poznatky z pětileté pomoci obětem trestných činů v ČR (pro Bílý kruh bezpečí) in Domácí násilí záležitost nikoli soukromá. Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků, Praha: Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997
51. Voňková J., Huňková M. - Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, Praha: ProFem, 2004, ISBN 80-239-2106-1
52. Voňková, J. a kol. - Násilí v rodině a domácnosti (domácí násilí), Praha: proFem, 2002
53. Voňková, J. - Vaše právo! (první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí) Praha: proFem, 2005, 75 s., ISBN 80-90362-4-8
54. Násilí v rodině: Informace pro oběti násilí, sociální pracovníky, policisty a veřejnost. Praha: Bílý kruh bezpečí, 1995
55. Zpráva o stavu domácího násilí „Dneska tě ještě nezabiju“ nadace Rosa – první vydání, Praha, nadace Rosa 2002

Odkazy na webové stránky:

56. www.bkb.cz

57. www.domacinasili.cz

58. www.donalinka.cz

59. www.feminismus.cz

60. www.mvcr.cz

61. www.profem.cz

62. www.stopnasili.cz

63. www.vlada.cz

64. www.zenskaprava.cz

65. www.zenavtisni.cz

Odborné články

66. Čírtková, L. Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí. *Policista*, 2002, č. 7
<http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html>

67. Čírtková, L. Změny v řešení domácího násilí od 1. 1. 2007. *Právo a rodina*, 2007, č. 1

68. Jelínek, J. K trestněprávnímu postihu domácího násilí. *Kriminalistika*, 2005, č. 4
<http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2005/04/jelinek.html>

69. Kučera, P., Richter, M. Ochrana týraného versus ochrana uživatele. *Trestní právo*, 2007,
č. 4

70. Mates, P. Příspěvek k právnímu řešení problému domácího násilí. *Právní zpravodaj*,
2007, č. 5

71. Smutný, P. Novela zákona na ochranu před domácím násilím. *Nová legislativa*,
2006, č. 4

72. Svoboda, K. Soudní praxe při vykazování násilníka z bytu. *Právní rozhledy*, 2007, č. 5

73. Vykopalová, H. Násilí v rodině. *Kriminalistika*, 2001, č. 4
http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html